Է. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1294

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ԱՊՐԻԼ 1888 (Ն. Տ.) 9 ՄԱՅԻՍ 1888

28 ՇԱԲԱՆ 1305

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه‌ده نورادونكيان خاننده (ارهولك)
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան կանխիկ արծաթ 160
» » Վեցամսեայ » » 80
» » Եռամսեայ » » 40
Գաւառաց » եւ օտարական թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար եւ օտարական թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան ֆրանք 56
» » վեցամսեայ » 28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 26 ԱՊՐԻԼ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ԱՊՐԻԼ 30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 4 ՄԱՅԻՍ.)

Ֆրետերիկ կայսեր վիճակը քիչ շատ աղէկ է. Տենդը նուազած է. վեհափառ հիւանդը կրցած է անկողնէն ելլել, թէեւ սենեկէն դուրս չի կրնար ելլել տակաւին. Շատ տկարացած է. բայց անդադար ուտեստ ընդունիլ վերսկսելուն շնորհիւ, կը յուսացուի որ տակաւ ուժովնայ.

—Տքդ. Մաքէնզի Անգլիա կ'երթայ ութ աւուր արձակուրդով. Գերման երեւելի վիրաբոյժ Տքդ. Պերկման յայտարարեց Թայմզի թղթակցին թէ անգլիացի Տոքթորին հետ համամիտ չլինելուն համար հրաժարեցաւ կայսրը խնամելէ. Գերման մասնագէտը կը դանդատի Տքդ. Մաքէնզիի իրեն դէմ գործածած լեզուէն, բայց առ այժմ փափկութեան հակառակ կը համարի կայսեր հիւանդութեան վրայ հրապարակային վիճաբանութեան մը մտնել անգլիացի բժիշկին հետ.

—Սերպիոյ Նախորդ Նախարարապետ Զօր. Կրուիչ տասն և հինգ օր տունէն չելնելու դատապարտուեր է, այն նամակին պատճառաւ որով Սքուփշինային կը զեկուցանէր իւր հրաժարումը.

—Հեռագիրը ծանոյց թէ պուլկար հազարապետ Փոփով չորս տարւոյ բերդարգելութեան դատապարտեցաւ՝ զինուորական մատակարարութեան մէջ իւր գողութեանց և կաշառակերութեանց պատճառաւ. Փոփով ինքզինք պաշտպանելով, ըսաւ թէ երբեմն 4,000 Նաբոլէոն առաջարկուած էին իրեն՝ Ֆերտինանտ Իշխանը ձերբակալելու համար. ուրիշ անգամ ալ Ռուսիա 200 հազար րուպլ առաջարկած էր իրեն, պետական հարուած մ'ի գործ դնելու համար, և ինք մերժած էր. Ինչո՞ւ համար ուրեմն քանի մը հազար ֆր.ի համար ոճիր մը գործէր. Եթէ պահ մը մոլորելով գողութիւն մը գործած լինէր, շատոնց ինքնասպանութեամբ իւր պատիժն իւր ձեռօք կը տնօրինէր. Նախագահ Նիքոլայեվ հազարապետ դողդոջուն ձայնիւ մը կարդաց վճռագիրը. Փոփով դառնապէս լացաւ. Ատեանը Ֆերտինանտ Իշխանի ներողամտութիւնը կը հայցէ դատապարտելոյն համար, և կ'առաջարկէ չորսէն երկու տարւոյ իջեցնել պատժոյ տեւողութիւնը. Միւս մեղսակիցք մէկ ամիսէն մինչեւ ութ ամսոյ բանտարկութեան դատապարտեցան.

—Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, պատերազմական Նախարարը, Մասուայի արշաւանքին վրայ հարցապնդման մը պատասխանելով, ըսաւ թէ իտալեան կառավարութեան նպատակն Հապէշաստան գրաւել չէր. կ'ուզէր միայն զինուորական ազդու ցոյց մ'ընել. Կառավարութեան հիմնագիրը լիովին իրագործեցաւ. ձեռամբ Սան-Մարծանօ զօրավարին զոր Նախարարը գովեց, ինչպէս և անոր հրամանաց ներքեւ գտնուող զօրքերը. Պ. Քրիսփի ևս իւր կողմէ յարեց. «Գալով ապագային, պիտի մնանք ի Սաադի, զոր ամրացուցած և առաջին կարգի զինուորական դիրք մ'ըրած ենք, և կը յուսանք նաեւ գրաւել Այլեթի հովիտը. Խաղաղութեան պահուելուն վստահ ենք. բայց պէտք է որ ժողովն իւր կարծիքն յայտնէ այս ափրիկեան խնդրոյն վրայ.

—Պ. Քրիսփի, Ֆրանսայի հետ Իտալիոյ յարաբերութեանց վրայ հարցապնդման մը պատասխանելով, ըսաւ ի մէջ այլոց թէ չի հաւատար որ Պիզմարք Իշխանի նպատակը լինի բոլոր Գերմանները միացնել գերման կայսրութեան հետ. Չի հաւատար նաեւ որ Իշխան-Նախարարապետը դէպ յեգէական ծով (դէպ ի Սէլանիկ) մղէ զԱւստրիա. Աւստրիա Եւրոպիոյ խաղաղութիւնը խանգարելիք բան մը չպիտի ընէ. Իտալիա նիզակակցած է Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ հետ, ի պաշտպանութիւն խաղաղութեան և բարեկարգութեան Եւրոպա. Այս նիզակակցութիւնք միայն կը յարմարին իտալեան շահերուն Եւրոպիոյ ցամաքին վրայ, ինչպէս ծովու վրայ եւս Անգլիոյ նիզակակցութիւնը կը յարմարի Իտալիոյ. «Ֆրանսայի հետ լաւ յարաբերութիւններ կը տածենք. Ֆրանսայի դէմ թշնամական քաղաքականութեան չպիտի յարինք երբեք. Բայց պէտք չէ մոռնանք թէ կա՛յ Իտալիա մը, որ պէտք ունի զարգանալու և բարգաւաճելու. Միջերկրական ծովը թէեւ իտալեան լիճ մը չպիտի լինի, բայց Ֆրանսական լիճ մ'ալ չպիտի լինի.»

—Իտալեան զօրաց հրամատար Սան-Մարծանօ զօրավար Մասուայէ մեկնեցաւ Իտալիա վերադառնալու համար.

—Հակապուլանժէականք խաղ մ'ըրին որոյ վրայ շատ կը խօսուի սոյն միջոցիս. Փարիզի Մօնտ կաթոլիկ թերթը նամակ մը հրատարակեց, որուն համար կ'ըսէր թէ Պուլանժէ զօրավարին է. Հետեւեալ օրը Պուլանժէականաց պաշտօնական լրագիրը, Քօքարտ, կ'արտատպէր այս նամակ, սքանչանալով իւր դիւցազնին ու պաշտպանին (Պուլանժէի) գերազանց լեզուին վրայ. Բայց մէկ քանի օր ետքը Մօնտ յայտարարեց թէ սոյն «սքանչելի» նամակ կեղծ էր, ինք Մօնտի խմբագրութիւնն յերիւրած էր զայն, հատուածներ ընդօրինակելով Լուի Նաբոլէոն Իշխանին պետական հարուածէն յառաջ արտասանած ճառերէն.

—Զարն հակակրութիւն ցուցեր է Պուլանժէ զօրավարին. Այս բանիս համար շատ հոգ կ'ընեն Պուլանժէականք. Եթէ ապագայ պուլանժէական դիկտատորութիւնը Ռուսիոյ անհաճոյ պիտի լինի, իւր յաջողութեան էական պայմաններէն մին կը կորսնցնէ եղեր. Զօր. Պուլանժէ, պատասխանելով առուսական Նով. լրագիրը, կը ջանայ ցրել իւր վրայօք ընդհանրացած թիւրիմացութիւններն.

—Ի հիւսիսային Պուլկարիա ամեն ուրեք Ֆերտինանտ Իշխան եռանդագին ընդունելութիւն մը գտաւ. Ի Թռնովա, այցելեց դպրոցներն և Պուլկարաց արքայական վաղեմի պալատանց աւերակներն.

—Վիքթորիա Կայսրուհին, Ֆրետերիկ կայսեր վիճակին բարւոքումէն օգտուելով, գնաց աչքէ անցունել Էլպա գետին ողողումներէն վնասուող ժողովրդեան վիճակն, և հետեւեալ օրը վերադարձաւ ի Շարլոդէնպուրկ.

—Թուրէնոյի (Իտալիա) Ֆրանսացի վաճառականք աղերսագիր մը ղրկեցին առեւտրական Նախարարին ի Փարիզ, Իտալիոյ և Ֆրանսայի միջեւ առեւտրական յարաբերութեանց վերահաստատումը խնդրելով, և ողբալով կ'ըսեն թէ արդէն իտալեւֆրանսական մաքսային պատերազմէն գերման վաճառականք միայն կ'օգտուին.

—Երեկի Սուրհանդակաւ առնուած եւրոպեան լրագրաց մէջ օրուան մեծ խնդիրներէն մին կը համարուի «Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ յարաբերութեանց խանգարումն». Հավաս կը հեռագրէ Կ. Պոլսէ թէ Յունաստանի կառավարութիւնը բոլոր մեծ Տէրութեանց դիմեր է, ուշադրութիւն հրաւիրելով այն կասկածներու վրայ որոց կ'ենթարկին եղեր Յունաստանի սահմանակից օսմանեան գաւառաց յոյն բնակիչներն. Աթէնքի դահլիճը կ'ըսէ եղեր թէ վշտացեալ ժողովուրդը պիտի հարկադրէ Եռիկոս Թագաւորին կառավարութիւնը՝ փոփոխել իւր ընթացքը դրացի Տէրութեան նկատմամբ. Հավաս ուրիշ աղբիւրէ մ'ալ կ'իմանայ թէ Թուրքեւհելլենական վէճը կարգադրման ճամբու մէջ է, զի քննութիւն մը բանալու մասին Բ. Դրան պահանջումն ընդունուեր է Աթէնքի դահլիճէն. Քննութեան [illegible] պիտի լինի մանաւանդ Մանասդըրի հելլէն հիւպատոսին ընթացքն, որոյ պաշտօնանկութիւնը կը պահանջէ Բ. Դուռ. Կայս. Կառավարութիւնն Յունաստանի հետ հաշտ մնալու պատճառներ ունի. Աւստրիոյ դեսպանը Բ. Դրան հաղորդեր է հեռագիր մը՝ ծանուցանող թէ ի մօտոյ չեռնակորեան յեղափոխական շարժում մը պիտի ծագի Սերպիոյ մէջ. Քանի մը հարիւր Չեռնակորացիք հաւաքուեր են, և թշնամութեանց սկսելու համար հրամանի մը միայն կ'սպասեն.

—Պուլկարիոյ արտաքին գործոց Նախարար Տքդ. Ստրանսքի ըսեր է Թայմզի թղթակցին թէ Մակեդոնիոյ մէջ կացութիւնը ձգտեալ է, եւ ցաւալի դէպքերու առաջքը կրնայ առնուիլ եթէ Մակեդոնիոյ մէջ երեք պուլկար Առաջնորդութեանց հաստատման արտօնութիւն տրուի. Նախարարն յարեր է թէ պուլկարական ապրանքներէն մաքս առնուելուն պատճառաւ, Պուլկարիոյ և Թուրքիոյ յարաբերութիւններն ալ բաղձալի վիճակ մը չունին.

—Ժուռնալ տը Սէն Փեթերպուրկ կ'ըսէ թէ բարեկարգութիւնը սիրողներ մեծապէս գոհ պիտի լինին Պ. Քառնոյի ճամբորդութեան արդիւնքէն. Ֆրանսայի գաւառացի ժողովրդեան կողմէ Հանրապետութեան Նախագահին գըտած ընդունելութիւնը կարեւոր իրողութիւն մ'է, այն պահուն մանաւանդ երբ աղմկայոյզ խմբակներ ցոյցեր կ'ընեն այն հաստատութեանց դէմ որոց պարկեշտ և յարգելի ներկայացուցիչն է Պ. Քառնօ.—Ռուս մամլոյ այս եւ նմանօրինակ յայտարարութիւններէն կ'երեւի թէ պաշտօնական Ռուսիա չի համակրիր Պուլանժէականութեան.

—Փիրոդէ կը հեռագրուի թէ մեծաւ մասամբ պուլկար գաղթականներէ բաղկացեալ բազմաթիւ զինեալ հրոսակներ կը շրջին Նիշի և Փիրոդի միջեւ, ի Պուլկարիա արշաւելու ակներեւ դիտմամբ. Սերպ Կառավարութիւնը զօրք ղրկեց զանոնք ցրուելու. Սերպիոյ և Թուրքիոյ սահմանաց վրայ եւս հազարէ աւելի Չեռնակորացիք հաւաքուած են, որք կռուալոյղ դիտումներ ունին.

—Փարիզի քաղաքային վարչութիւնը 60 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը կը կնքէ. Մէն մի պարտատոմսին գինն է 384 ֆր., և մէն մի քառորդ պարտատոմսին՝ 96 ֆր. Գումարն ամբողջովին վճարելի է մէկ անգամէն. Տարին 12 ֆր. տոկոս պիտի վճարուի, և տարին չորս անգամ վիճակահանութեամբ պարտատոմսերը պիտի վճարուին 400 ֆր.ի հաշուով. Պարգեւներ պիտի տրուին որոց գումարը տարին մէկ միլիոն ֆր. է.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ալզաս-Լօռէնի դատարանք այս օրերս հետաքրքրաշարժ որոշում մը տուին. Քէնիդզէլ անուն գերման ոստիկան մը հրապարակաւ նախատալից խօսքեր ըսած էր Ֆրետերիկ կայսեր դէմ, [illegible] կաւին. Ձերբակալուելով, Ստրասպուրկի պատժական դատարանին առջեւ ի դատ կոչեցաւ, «Ալզաս-Լօռէնի վեհապետական Տան անդամի մը դէմ» նախատինք ըրած լինելու ամբաստանութեամբ. Դատարանն անպարտ արձակեց զՔէնիդզէլ, սա տեսութեամբ թէ «Հոհէնձոլլըրնեան Տունն Ալզաս-Լօռէնի վեհապետական Տունը չէ՛». Դատարանը կ'ըսէ թէ անձնական կամ վեհապետական միութիւն չկայ Ալզաս-Լօռէնի նահանգին և Գերմանիոյ կայսերական գերդաստանին միջեւ. Ալզաս-Լօռէն միացուած է գերմանական Կայսրութիւնը կազմող Դաշնակցութեան հետ, ու Դաշնակցութիւնն և Կայսրութիւնը կազմող Պետութեանց ամբողջութիւնն է ճշմարիտ Վեհապետն Ալզաս-Լօռէնի. Գերմանիոյ Կայսրն այս ամբողջութեան, այս վեհապետին ներկայացուցիչն է, կամ լիազօր պատուիրակութիւնն. Ուրեմն, այն վեհապետին կամ անոր գերդաստանին դէմ նախատինք ըրող մը նոյն իսկ Ալզաս Լօռէնի վեհապետին կամ նորա գերդաստանին դէմ մեղանչած չի լինիր. Հանրային դատախազը, չընդունելով այս վարդապետութիւն, վերաքննութիւն պահանջեց. Դատն ի վերջոյ ներկայացաւ Լայբձիկի բարձրագոյն Ատենին, որ Ստրասպուրկի դատարանին վարդապետութիւնը պաշտպանեց, և անպարտ արձակեց յանցապարտ ոստիկանը.

—Հնդիկ իշխան մը, Պարոտայի Կաքեվարն, իւր կնոջ և բազմաթիւ հետեւորդաց հետ անցեալ տարի Լոնտոն գացած և Վիքթորիա Թագուհւոյն գահակալութեան յիսնամեակի հանդէսներուն մասնակցած էր. Ի Հնդկաստան վերադառնալուն, Իշխանն հարկադրեցաւ ապաշխարել և երկու հազար անգլ. ոսկւոյ չափ «բարեպաշտական ծախքեր» ընել, վերստին ընդունուելու համար իւր ընկերային դասակարգին մէջ, ուստից արտաքսուած էր բանադրանօք, «հեթանոսներուն հետ չօշափուած» կամ յարաբերութիւն ունեցած լինելուն համար. Քանի մը տարի յառաջ, Հնդիկ մը որ Անգլիա ճամբորդէր, հնդիկ կղերին տնօրինութեամբ ցմիշտ կ'արտաքսուէր իւր դասակարգէն, և ո՛րչափ ալ ապաշխարէր, չէր կրնար ներում ստանալ. Հիմակ հնդիկ կղերն աւելի ներողամիտ է, և դրամով Հնդկաց կրօնային սովորութիւններն եւս մեղմացնելու միջոցը գտնուած է.

—Անգլիացի հարուստ կալուածատէր մը, Պ. Աշդըն Սմիթ, ի յիշատակ Վիքթորիա Թագուհւոյն Յոբելեանին, դաշտավայրի մը վրայ 630,000 թփիկներ (փոքրիկ ծառեր) տնկել տուաւ ա՛յնպիսի ճարտար ձեւով մը որ հեռուէն դիտուելով, «Յոբելեան, 1887» բառերը կը ներկայացնեն. Մէն մի տառ 200 եարտա երկայնութիւն և 25 ոտք լայնութիւն ունի. Յ գրին առաջին թփիկն Յոբելեանին կատարուած օրն իսկ տնկուեցաւ, և այնուհետեւ ամեն օր 200 գործաւորք աշխատեցան 630,000 թփիկներն ամբողջովին տնկելու, և հիմակ այն դաշտավայր շատ հետաքրքրա- [illegible]

—Քորսիքա կղզին վրէժխնդրութեան երկիրն է, ո՛չ միայն արանց այլ կանանց համար. Երկու Քորսիքացի կանայք, Ֆրանչէսքա Ֆորդունադի և Պէնուադա Փասքուալինի, երկար ժամանակէ հետէ դառնապէս կ'ատէին զիրար. Փողոցի մէջ միմեանց հանդիպելով, ծանր նախատինքներ կ'ընէին իրարու. Թշնամութիւնն այնչափ աւելցաւ որ Ֆրանչէսքա Ֆորդունադի օր մը բացագանչեց թէ իրենցմէ մին պէտք է վերնայ աշխարհի երեսէն. Պէնուադա Փասքուալինի սիրով հաւանեցաւ, և մահացու մենամարտ մը առաջարկեց. Անմիջապէս կարգադրեցան մենամարտի պայմանք, առանց վկայի և օգնականի, և որոշեալ օր երկուքին հակառակորդք ճակատեցան. Ամենայն կատաղութեամբ իրարու վրայ նետուեցան, և կարճ բայց բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ. Քանի մը վայրկենէն Պէնուադա ինկաւ դիտապաստ, հակառակորդին սուր դաշոյնովը սիրտէն զարնուած.

—Ի Նանսի Պուլանժէականութիւնը բաւական ծանր խռովութեանց պատճառ եղաւ. Ուսանողք հակապուլանժէական ցոյց մը կազմակերպել կ'ուզէին, բայց լսելով թէ հակացոյց մը կը պատրաստուի, երկուստեք հրաժարեցան ցոյցերէ. Սակայն խուռն բազմութիւն մը հաւաքեցաւ ուսանողաց ակմբին առջեւ. Խումբ մը երիտասարդներ «Կեցցէ՛ Պուլանժէ» աղաղակեցին. Հակառակ աղաղակներ լսուեցան. Ոստիկանութիւնն յարձակեցաւ ամբոխին վրայ՝ ցրուելու համար զայն. Պուլանժէականք սուլերով անարգեցին ոստիկանութիւնն, և քանի մը ապակիներ կոտրեցին. Ոմանք ալ աղաղակեցին «Կեցցէ՛ կայսրն», և դիտուեցաւ որ պարագլուխներ դրամ կը բաշխէին պուլանժէական ամբոխին մէջ. Պուլանժէականաց մէկ մասը ցրուեցաւ քաղաքին ուրիշ կողմերն, և ապակիներ ու կազի կանթեղներ խորտակեց. Վերջապէս, զօրքեր հասան և ցրուելով ցուցարարները, բազմաթիւ ձերբակալութիւններ ըրին. Պուլանժէական խումբն իբր 150 անձէ բաղկացեալ էր, պատանիներ և տղաքներ, իսկ քաղաքին բնակիչք ընդհանրապէս հանդարտ էին. Խռովութեան պարագլուխ քանի մը պուլանժէական գործիչք յատկապէս Փարիզէ ղրկուած էին. Երկու Պուլանժէականք իբրեւ խռովարար դատապարտեցան միամսեայ բանտարկութեան.

—Պուլանժէական լրագիրք առաջարկած էին Փարիզի գաւառին հակապուլանժէական երեսփոխաններուն՝ հրաժարիլ իրենց պաշտօնէն և վերստին ներկայանալ ընտրութեան, փորձելու համար թէ իրենց ընտրողք պուլանժէակա՞ն են այժմ թէ հակապուլանժէական. Հակապուլանժէական երեսփոխան մը, Պ. Անադօլ տը լա Ֆօռժ, պատասխանելով, յանձնառու եղաւ հրաժարիլ երեսփոխանութենէ, եթէ Զօր. Պուլանժէ ինքն իսկ նոր ընտրութեան մէջ իրեն մրցակից հանդիսանայ և իրեն ուղղուելիք հարցումներու պատասխանէ իւր քաղաքական դաւանութեան մասին, ինչպէս ինք (Պ. Անադօլ) իւր մասին պատրաստ է. Այս համարձակ հրաւէր Պուլանժէականաց գործին չեկաւ, և Պ. Անադօլ սա պատասխանն ստացաւ թէ Զօր. Պուլանժէ անգամ մ'ընտրած լինելով Նօռէ, ուրիշ տեղէ չուզեր ընտրուիլ.

—Պուլանժէական շարժման վրայ Թայմզի Փարիզի թղթակիցը կը հեռագրէ. «Մի քանի օր յառաջ շատեր կը կարծէին Զօր. Պուլանժէ իւր ձին նըստելուն պէս կրնայ Էլիզէի պալատը մտնել. բայց պատրանք մ'էր այս. Ոմանք կը կարծեն այժմ թէ Պուլանժէականութիւնը կայուն կամ յետադէմ է, զի փողոցներն հանդարտ են, բայց այս եւս պատրանք մ'է. Պուլանժէականութեան ընթացքն յարափոփոխ եղաւ յորէ անտի երբ ի Թուլուզ Զօր. Պուլանժէ զինուորական յայտարարութիւն մը հրատարակեց քաղաքային դատարանին մէկ վճռոյն դէմ. Այս միջոցիս Պուլանժէականութիւնն հանդարտ կը թուի, և ջանքեր կը լինին չմռայլելու օրուան դիւցազնը. Պուլանժէ ամեն օր որոշեալ ժամուն ձի կը նստի և որոշեալ վայրեր կը շրջի,

---

—)(7)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Հոփիսիմէ հանըմ՝ իւր դիւրագրգիռ ամուսնոյն բնութիւնը ճանչնալով ջանացած չէր համոզել զինքն որպէս զի հաշտուի Անդրանիկ աղային հետ. բայց Գարեգինի ու Աստղիկի սրտե՛րն որք այնքան հաշտ էին եղած իրարու եւ որք անյոյս կերպիւ կը բաժնուէին այսպէս . . . ; Շատ մեծ էր այս դժբաղդութիւնը Գարեգինի փոքրիկ սրտին համար, ուրկէ ամեն յոյս վերջնապէս հեռացած էր երբ վարժապետին օր մ'ալ Բերա հաստատած էր իւր բնակութիւնն Իւսկիւտարէն, ուր վերադարձած էր ութ տարի յետոյ Ճեմարանին մէջ հայկաբան ընդունուելուն առթիւ.

Ութ տարի յետոյ Գարեգին Աստղիկն հասուն աղջիկ մը, եւ Աստղիկ Գարեգինը չափահաս երիտասարդ մը կը գտնէին. բայց ինչ որ վարժապետին ընտանիքը չէր գտներ Արսէնեան ընտանեաց մէջ՝ այն եւս Առաքել աղան էր որ կաթուածահար մեռած էր երկու տարիէ հետէ. եւ կ'ըսուէր ընդհանրապէս թէ դարձեալ սաստիկ բարկութեան մը հետեւանքն էր եղած իւր մահն; Ութ տարիներէ վերջ երբ երկու ընտանիքները զիրար կը գտնէին, արդէն մոռցած էին «Զապէլին ճառն», եւ Աստղիկի ու Գարեգինի համար ոչինչ մնացած էին անցեալէն, բայց միայն մանկական գրօսանաց աղօտ յիշատակներ; Կը խօսակցէին այդ յիշատակներու վրայ երբ այցելութիւնք վերսկսած էին երկու ընտանեաց մէջ; Եւ ահա անգամ մ'ալ, ինչ առթիւ չեմ գիտեր, Գարեգին, Աստղիկի հետ խօսակցած ատեն, յանկարծ զօրաւոր հոսանք մը զգաց իւր սրտին մէջ որ զինքը ցնցեց, եւ մեծ շունչ մը արտաշնչեց, տաք, կիզանո՜ւտ. ա՜հ, շատ բան, շատ բան մոռցած էր ուղեղը մանկական յիշատակներէն, բայց սիրտն անջնջելի վայրկենի մը մէջ ամեն բան կը յիշէր;

Այդ օրէն Գարեգին նոր կեանքի մը մէջ վերածնած էր;

Մտածեց;

Քսան երեք տարեկան էր, եւ լուսահոգի հօրը պատուէրը գործադրած. Առաքել աղան քարոզած էր իւր բոլոր կենաց մէջ թէ «Քէսը լեցնելու եւ յետոյ կարդալու է,» բայց նոյն ինքն Առաքել աղան շատ հոգ չէր ըրած Քէսն անգամ մը լեցնելէ յետոյ զայն միշտ լեցուն պահելու; Բաղդախնդիր եղած էր նա. կա՛մ շատ հարուստ, կամ աղքատ, այս եղած էր իւր առեւտրական դաւանանքն, ու մեռած ատենը շատ համեստ բան մը թողեր էր իւր որդւոյն, հարստութեան մնացորդ մը; Անխոհեմ, բաղդախնդիր մարդը Դանուբի սառում մը հաշուի դնելով՝ չէր ուզած, աւելի մեծ շահերու ակնկալութեամբ, իւր ձեռքն ունեցած մեծաքանակ արմտիքն հարիւրին եօթանասուն և հինգ շահով վաճառել, մինչ դէպքերն այնպէս բերած էին որ ութսուն առ հարիւր վնաս մը սպառնացած էր թողուլ յետոյ; Եւ ի՛նչ տքնութիւններ չէր ունեցեր Գարեգին, ծառայելով նախ հայ [illegible] որք դրագրի ու բեռնակրի խտրութիւնը չէին հասկնար. ի՛նչ պատասխանատուութեանց չէր ենթարկած ինքզինք, ի փոխարէն դոյզն վարձուց, ամառ ձմեռ առաջին ու վերջին շոգենաւով երթեւեկելով ու երբեմն կիրակի օրերն ալ գործով զբաղելով մօրը թախանձանացն հակառակ; Բայց օր մ'ալ Գարեգին [illegible] խանութ մը բացած էր Գարեգին Արսէնեան անուամբ, զոր երկու տարիէ հետէ, գրեթէ հօրը մահուանէն անմիջապէս յետոյ, զարմանալի ճարտարութեամբ կը վարէր; Լաւ գործ մ'էր այդ [illegible] գործն իւր ձեռաց մէջ եւ ապրուստ ապահովուած էր; Տարիք ու նիւթական վիճակ կը յարմարէին ուրեմն ամուսնութեան մը խորհրդոյն հետ, ի՞նչ կը մնար դեռ. իւր մօր հաւանութիւնը. բայց իւր որդւոյն ամուսնութիւնն Հոփիսիմէ տուտուին միակ բաղձանքն էր աշխարհի մէջ, յորմէ հետէ մեռած էր Առաքել աղան; Արդ ոչինչ կը հակառակէր իրեն. բայց . . . հայելի՛ն որ անմռունչ կը յանդիմանէր զինքը; Ո՛հ, եթէ մէկն հետաքրքրութիւն ունեցած ըլլար դիտել Գարեգինի ննջասենեկին դրան ծակէն ներս ամեն անգամ որ կը դառնար նա Աստղիկի ծնողաց տուած այցելութենէ մը, ի՛նչ յուզիչ տեսարանի մը վկայ պիտի ըլլար; Այդ Գարեգինն որ իւր արդուզարդը դիտելու համար օր մը չէր մօտեցած հայելոյն, արձանացեալ կ'երթար կանգնիլ անոր առջեւ, ամեն անգամ դիտելու համար ինքզինք անոր մէջ, լաւ մը քննելու համար իւր դէմքը; Խե՜ղճ տղայ. յանդգնութիւն մը կը համարէր իրեն, Փիզիքապէս առժառանգ երիտասարդի մը, Աստղիկի նման հրաշագեղ աղջկան մը հետ ամուսնանալու բաղձանքն. եւ անողոք հայելին, ի՛նչ սոսկալի ճշդութեամբ կը պատկերացնէր իւր դէմքը. կը տեսնէր նա անոր մէջ իւր աւանդական քիթն որ իւր դիմաց վրայ հպարտօրէն դուրս կը ցցուէր իբր հսկայ յառաջապահ, չքաւորելով իւր երեսը. քթին հաստութեան նախանձոտ կը բացուէին շրթները թանձր ու լայն, որոնք կարծես փափկիկ այտերու չը հպելու դատակնիքն ունէին իրենց վրայ. դեղնագոյն պեխերը խարտեաշին պատրանքն ունէին միայն. բայց աչերը, դէթ անո՛նք փոխարինէին այն վիշտը զոր կ'զգացնէին իրեն, տխուր վկայ մը ընելով զինքն իւր դիմաց տգեղութեան. չէ՛, այդ բաց կանաչ աչերն յանկուցիչ բան մը չունէին իրենց մէջ, այլ սոսկ բարութեան աղօտ ճառագայթներ որք կարեկցութիւն կը շարժէին; Ա՛խ, տգեղ էր, կը տեսնէր ինքզինք, եւ չէր մտաբերած օր մը Աստղիկի առջեւ փէսն հանել գլխէն որ հիանալի բարեձեւութիւն մ'ունէր. կը յուսահատէր, չէ՛, չը պիտի կրնար բնաւ Աստղիկի ձեռքը խնդրելու համարձակիլ; «Ոհ, ո՛րչափ յիմար եմ այդպիսի բանի մը մտածելու» կը խորհէր ինքնին. եւ աչքերը կը լեցուէին դառնակսկիծ արտասուօք, եւ այն ատեն իսկ, Աստուած իմ, այդ աչերն արտասուալից նոյնքան տգե՛ղ, նոյնքան անհրապոյր կը մնային, ու կ'արտասուէր ինք աւելի յորդառատ եւ հայելին կարծես կը ծիծաղէր իւր արտասուաց վրայ, ե՛ւս առաւել ճշգրիտ ու յստակ պատկերացնելով իւր դէմքը; Կ'անցնէր գիշերն, եւ ուրիշ գիշերուան մը այցելութենէն վերադարձին՝ նոյն բանն էր. «Ա՛խ, արդեօք քիչ մը փոխուա՞ծ եմ» կը հարցնէր խեղճն ինքն իրեն, բայց աւա՜ղ, միշտ նոյնը . . . նոյն դէմքն իւր յառաջապահովը, թերեւս ամեն ալ աւելի կարմիր, աւելի յաղթական;

Չէ, չէ, չը պիտի համարձակէր, եւ բնաւ համարձակած չէր սիրոյ արտայայտութիւն մը ընելու առ Աստղիկ. ծաղրելի չը՞ պիտի ըլլար «փափուկ» սէրն իւր կոշտ շրթանց վրայ. չէր համարձակած. ծածկած էր իւր սրտին մէկ անկեան մէջ այդ անխառն սէրն, եւ անգամ մը որ վարժուած էր զայն ծածուկ պահելու, այլ եւս նոյն իսկ զայն քօղարկելու մէջ գտած էր իւր հաճոյքն.—Է՛հ, բարի սրտեր այդ ինքնայատկութիւններն ունին երբեմն. եւ եթէ կարելի է այսպէս ըսել, Գարեգին իւր այդ գաղտնի սիրոյն հետ սիրահարած էր, ու Աստղիկ ոչինչ գիտցած էր, ոչինչ գուշակել կրցած էր; Գարեգին ուրեմն խապառ մտքէն վանած էր Աստղիկի հետ ամուսնանալու գաղափարը. բայց օր մը երբ նորա նկատմամբ զգացած սիրոյն միացաւ արգահատութեան զգացում մ'ալ, ամեն մտածում յանկարծ փոխուեցաւ յինքն. իւր մայրն օր մը յառաջ պատմեր էր թէ «վարժապետը պէք խեղճ վիճակի մէջ ինկած ըլլալու էր»—եւ վարժապետին պաշտօնանկութեան միջոցն էր այդ ճըշդիւ,—«բըրամաթէֆճին մէկ օրն հինգ անգամ դուռներնին ափ էր առեր, Աստղիկին համար երկու ենտազէ ֆիստանցու պարտքով առած ըլլալնուն համար;» Ինք, Գարեգին, արդէն հասուց զգացած էր վարժապետին դառն վիճակն անոր յաջորդական պաշտօնանկութիւններէն յետոյ, եւ մտածած էր. «Եթէ Աստղիկ զիս առնել ուզէր, խեղճ ծնողքէն բեռ մը թեթեւցուցած կ'ըլլար, աղքատութեան դժբաղդութեանց մատնուած չէր ըլլար, և, ո՛վ, զիս ալ երջանիկ կ'ընէր;» Եւ երբ մայրը պատմեց այդ երկու կանգուն կերպասին պատմութիւնն, այլ եւս վարանելու պէտք չունեցաւ այնպիսի հոգեկան վայրկենի մը մէջ որ մարդ էակէն վեր է. որոշեց. Աստղիկի ամուսինն ըլլալ յառաջ անոր պաշտպանը պիտի ըլլար. հաստատապէս մտադրեց իւր ծնողքէն խնդրել զնա եւ երբ առիթ մը կը փնտռէր իւր բաղձանքը վարժապետին հաղորդելու, վարժապետն ինք կ'ընծայէր այդ առիթն ահա, ինքն իւր կողմանէ ներկայելով ուրիշ խնդիրք մը;

Ու այս վայրկեանիս երբ մայր ու որդի կը խօսակցէին խանդաղատ մտերմութեան մը մէջ, ի՞նչպէս «չը խնդար իւր երեսն.» այդ պաշտեցեալ արարածն իրենը պիտի ըլլար, ինք ալ երջանիկ պիտի ընէր զնա. վարժապետը պատասխանը բերած էր առաւօտուն, երկու շաբաթ յետոյ նշանտուք պիտի ըլլար;

ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ

(Շարունակելի)

ժողովուրդն ալ կը հաւաքուի զէնք տեսնելու․ Երբ պարահանդէս կամ շուկայ կամ ցուցահանդէս մը երթայ, կանխաւ կը ծանուցուի, և իւր կուսակիցք կուգան ժամադիր լինել՝ իրենց ատրճանակներով զէնք ողջունելու համար։ Այս միջոցներով յուզումը վառ կը պահուի, մինչ պատրաստութիւնք կը կատարին աւելի և յուզիչ բանի մը համար։ Գաւառաց մէջ ժողովրդային հանրագրութիւններ կը ստորագրուին՝ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը խնդրող։ Որովհետեւ Փարիզի կոմսն ալ՝ Արքայականաց Թեկնածուն՝ Սահմանադրութեան վերաքննութիւն պահանջած էր իւր վերջին Յայտարարութեամբ, Պուլանժէականաց հնարքը մեծապէս կը յաջողի, զի վերաքննութեան հանրագրերն ստորագրողք չգիտեն թէ Փարիզի կոմսին թէ Պուլանժէ զօրավարին ոյժ տալու վրայ են։ Բայց ժամանակը Պուլանժէականութեան հակառակ է․ զի պուլանժէականութիւնն եթէ չյառաջդիմէ կը փճանայ։ Ուստի, կամայ թէ ակամայ, Զօր. Պուլանժէ նոր բաներ ընելու, նոր յուզումներ յարուցանելու հարկադրեալ է։»

ԼԱՅԲՁԻԿԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԻՆ ԴԷՊՔԸ

Մայրաքաղաքիս եւրոպեան լրագիրք հետեւեալը կը քաղեն երեկի Սուրհանդակաւ առնուած լրագիրներէն.— Վեց շաբաթ յառաջ ի Լայբձիկ հայ երիտասարդ մը ձերբակալուած էր, արգիլեալ գրուածներ ստորածելու կասկածով. Քննութեամբ իմացուած էր թէ ինչ ինչ տետրակներ և գրուածներ կը ծողվէր Ռուսիա ղրկելու համար, ուր այդ տեսակ գրուածոց մուտքն արգիլեալ է։ Բայց որովհետեւ այս գրուածք Գերմանիոյ մէջ արգիլեալ չեն, պիտի արձակուէր հայ երիտասարդն, երբ Լայբձիկի ռուս հիւպատոսն, ոստիկանութենէն խնդրելով գործն, իւր կառավարութեան հաղորդեց եղելութիւնը։ Զորին կառավարութիւնն հայազգւոյն յանձնումը պահանջեց։ Երիտասարդն, Գաբրիէլ Կոֆիանի (?) անուն, ժամանակ մը հետեւած էր Լայբձիկի համալսարանին դասախօսութեանց, և մանաւորապէս աշխատասէր ուսանողի մը համբաւ առած էր։ Իւր բարեկամք աղերսագիր մատուցին Սաքսոնիոյ Թագաւորին, Ռուսիոյ պահանջման մերժումն հայցելով։ Իրենց խնդիրքն ընդունուեցաւ։ Սաքսոն կառավարութիւնը մերժեց Ռուսիոյ պահանջումը, սա պատճառաւ թէ Սաքսոնիոյ և Ռուսիոյ միջեւ դաշնագիր չկայ, և Սաքսոնիա սոյն գործիս մէջ յատուկ շարժառիթ մը չի տեսներ Ռուսիոյ մատուցանելու համար այնպիսի ծառայութիւն մը, զոր նա չի կրնար պահանջել որոշ պայմանադրութեամբ մը։ Հայ [illegible]սարդն ազատ թողուելով Զուիցերիա գնաց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Երկուշաբթի օրը Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ տեղի ունեցաւ ազգային պաշտօնական մարմնոց ընդունելութիւնը Ս. Զատկի տօնին առթիւ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ ընդունեց Ազգ. երեսփոխաններն որք եկած էին առաջնորդութեամբ Ազգ. Ժողովոյ Մեծ. Ատենապետին, նոյնպէս Տեսուչ Խորհրդոց անդամներն ու Թաղական Խորհրդոց ներկայացուցիչներն, ինչպէս նաեւ այլեւայլ թաղերու քարոզիչներն։

Ազգ. Ժողովոյ Ատենապետ Մէքէէմ-Ճուլի Յարութիւն էֆէնտի պարագային յարմար բանիւք շնորհաւորեց զատկական տօնն և Ամեն. Տ. Յարութիւն Պատրիարքի անուան տօնախմբութիւնն և այս առթիւ բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։ Ներկայք եռանդագին կրկնեցին այդ բարեմաղթութիւններն և «կեցցէ Վեհ. Սուլթան» գոչեցին ջերմ ծափահարութեամբք։

Ի պատասխանի Ատենապետ էֆէնտիի բանախօսութեան, Ս. Պատրիարք Հայրը շնորհակալութիւն յայտնեց, օրհնեց զներկայս և մաղթանքներ ըրաւ վասն արեւշատութեան Օգոստափառ Սուլթանին, կրկին ծափահարութեամբք ողջունուեցաւ Վեհ. Սուլթանի անունը։

Ապա, Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան բանախօսութիւն մ'արտասանեց ի դիմաց կրօնական ժողովոյ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Զատկի առաւօտուն հանդիսաւոր պատարագ մատոյց ի Մայր Եկեղեցի և քարոզ խօսեցաւ։ Այս առթիւ Ն. Ամենապատուութիւն հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց եւ բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Զատկի երկրորդ օրը, Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Անոյշեան Արժ. Գաբրիէլ վարդապետի, Խաչատուրեան Մեծ. Կարապետ էֆէնտիի և Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. խորհրդոյ անդամներէն Փափազեան Մեծ. Գաբրիէլ էֆէնտիի, Յունաց Պատրիարքարանը գնաց ի շնորհաւորութիւն։ Գեր. Փոխանորդ Հայրն և իւր ընկերակիցք ընդունուեցան նախ Յունաց Գեր. Փոխանորդին կողմէ և յետոյ Ամեն. Տ. Դիոնեսիոս պատրիարքին ներկայանալէ վերջ հանդիսիւ եկեղեցի իջան։

Գեր. Փոխանորդ Հայրն և Խաչատուրեան Կարապետ էֆէնտի անտի ի Բերա Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքարանը գնացին ի շնորհաւորութիւն և յետոյ Օրթաքէօյ երթալով պուլկարաց Պատրիարքարանը գնացին և Գեր. Էկզարքին ներկայանալով շնորհաւորեցին Զատկական տօնը։

Զատկի առաջին օրը պարսկական հիւպատոս Յովհաննէս խան և անգլիական դեսպանատան երրորդ թարգմանն Ազգ. Պատրիարքարան եկան ի շնորհաւորութիւն։

Նոյն օրն Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքական փոխանորդն՝ ընկերակցութեամբ եկեղեցականի մը ու աշխարհականի մը, Ազգ. Պատրիարքարան գալով շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Սկիւտար երթալով այցելեց Նէնի մահալլէի Ս. Կարապետ եկեղեցին որ շինութիւնք փութով առաջ կը տարուին։

ՄԱՀ Գ. ՐԱՖՖԻԻ

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն մեզ երեկի թուականաւ․

«Րաֆֆի մեռաւ ապրիլ 25 ին։ Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ ուրբաթ։

Անդամ Կոմ. Մ[illegible]

ԳԱԲՐԻԷԼ ՄԻՐԶԱՅԵԱՆՑ»

Իսկ այս առաւօտ առնուած Թիֆլիսի լրագրաց մէջ հանգուցելոյն հիւանդութեան մասին կը գտնենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները․

Գ. Րաֆֆի ծանր հիւանդ է թոքերի բորբոքումով։

* * *

Թիֆլիս 15 ապրիլի

Րաֆֆիի հիւանդութեան մասին քաղաքում տարածված անստոյգ տեղեկութիւններին վերջ տալու համար խնդրեմ Մշակի մէջ հետեւեալը զետեղել։

Րաֆֆին հիւանդացաւ մարտ 3ին սաստիկ դողացքով, որ եւ ինքն հասարակ դող կարծելով սկզբից չէր դիմել բժշկի օգնութեանը։ Մարտ 6ին ճաշից յետոյ հրաւիրված լինելով, գտայ նրան սաստիկ ջերմութեան մէջ և յայտնեցի Գ. Զելինսկուն ներկայութեամբ, որ հիւանդութիւնը հասարակ դող չէ, այլ աջ թոքի բորբոքումն է եւ արդէն բորբոքման երկրորդ շրջանն է սկսված։

[illegible] յայտնեցի բժշկապետ Գասպարեանցին Րաֆֆիի հիւանդութեան մասին։ Մեծապատիւ բժշկապետը սիրալիրութեամբ յանձն առաւ օրը մի անգամ հիւանդին այցելել ինձ հետ միասին, որ եւ մինչեւ ցայժմ շարունակում ենք, բացի դրանից հիւանդին այցելում եմ ես առաւօտեան եւ երեկոյեան։

Հիւանդութիւնը սկզբից զետեղված էր աջ թոքի ամենայն կողմ, վերին եւ միջին մասերում, բարձր ջերմութիւնը կոչուի մաղձային դողը և ձախ թոքի բրոնխիտը հիւանդութեանը ուղեկցում էին։ Յետոյ բորբոքումն տարածվեցաւ աջ թոքի ստորին մասերում։ Թէ հիւանդի հասակը եւ թէ ընդհանուր թուլութիւնը և նուազութիւնը մեծ երկիւղ էին սպառնում։ Բժշկական գործ դրված միջոցների օգնութեամբ սկսվեցաւ թոքի բորբոքման լուծումն այն տեղից, որ տեղից որ բորբոքումն սկսվել էր․ այժմ հիւանդի դրութիւնը վտանգաւոր չէ եւ հիւանդութեան ընթացքը կանոնաւոր է։ Եթէ պատահի մի որ եւ իցէ փոփոխութիւն, իր ժամանակին կը հաղորդվի հետաքրքրվող հասարակութեանը։

Բժշկապետ Գրիգոր Տէր-Մկրտչեան Տէր-Գրիգորեանց Թիֆլիսեցի։

Այլ կ'երեւի թէ հիւանդութիւնն երթալով ծանրացած է հակառակ գուշակութեանց, և վերջապէս յառաջ բերած է ծանուցեալ ցաւալի վախճանը։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս ծանուցուած էր կանխաւ, Վսեմ. Զիվէր պէյ շաբաթ օր Սագըզ Աղաճի Պատրիարքարանը տարաւ կայսերական Իրատէն հաղորդող Մեծ-Եպարքոսական Թէզքէրէն, որ կը հաստատէ գոյացեալ համաձայնութիւնն ի մէջ երկուց կուսակցութեանց։ Այս պաշտօնագիր կարդացուեցաւ ի ներկայութեան հայ-կաթոլիկ հասարակութեան երեւելեաց։ Վսեմ. Զիվէր պէյ ալ բանախօսութեամբ մը շնորհաւորեց հասարակութիւնն՝ երկուց կուսակցութեանց միութեան համար։ Գեր. Ազարեան պատասխանելով, հրաւիրեց զներկայս եկեղեցին իջնել և Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար աղօթել։ Եկեղեցւոյն մէջ անգամ մ'եւս կարդացուեցաւ յիշեալ պաշտօնագիրը։ Պատրիարքը պարագային յարմար քարոզ մը խօսեցաւ, և Օգոստափառ Վեհապետին արդիւնաշատ իշխանութեան գովեստն ըրաւ. յետոյ արտասանեց յատկապէս պատրաստեալ աղօթք մը Ն. Կ. Վեհափառութեան համար։ Պատրիարքը վերադարձաւ Պատրիարքարանի մեծ դահլիճն, ուր ստորագրեցաւ շնորհակալեաց ուղերձ մը, զոր Պատրիարքն ինք անմիջապէս տարաւ կայս. Պալատն, և Վեհ. Սուլթանին մատուցանել տուաւ ի ձեռն Վսեմ. Հաճի Ալի պէյի։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն իւր բարձր գոհունակութիւնն և բարեւներն հաղորդել տուաւ Պատրիարքին և հասարակութեան։ Զատկի կիւրակին Ազարեան Գերապայծառ մեծ հանդիսիւ պատարագեց Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցւոյն մէջ, ուր խուռն բազմութիւն կար։ Խորանին վրայ դրուած էր Սրբութեան ճաճանչ մը, ոսկեղէն և գոհարազարդ, նուէր Լևոն ԺԳ ի։ Յետ այս արարողութեան, հասարակութեան երկուց կուսակցութեանց պատկանող երեւելիք հացկերոյթի մը հրաւիրեցան, և այսու վերջ տրուեցաւ բաժանման հերձուածոյն։ Երեկոյին շատեր գացին շնորհաւորել զԳեր. Ազարեան իւր յաջողութեան համար։ Պատրիարքը փութացած էր եղելութիւնն հեռագրել առ Կարդինալ Ռամփոլլա, որ ի դիմաց Պապին շնորհաւորեց զինք։ Պապը շատ գոհ եղեր է, և կը յուսայ եղեր թէ «այս ողբալի բաժանում անգամ մ'ալ տեղի չունենար»։

ՀՐԱՒԷՐ ԱՌ ԱՆԴԱՄՈՒՀԻՍ

Ազգ. Հայ. Ընկերուհեան

Ազգանուէր Հայ. ընկերութեան Հիմնադիր ժողովն ի նիստ պիտի գումարի յառաջիկայ շաբաթ, ապրիլ 30, ի Բերա, Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ խորհրդարանն ի ժամ 7։

Կը խնդրուի որ Ազնուաշուք անդամուհիք հաճին իրենց ներկայութեամբ պատուել սոյն նիստն և կատարել այնու իրենց անդամակցական պարտականութիւնը։

Ի դիմաց Հիմն. ժողովոյ
Ազգ. Հայ. ընկերութեան
Ատենապետ — Ատենադպիր
Մ. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ — Մ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընթերցում և վաւերացում Նախորդ նստի ատենագրութեանց։
2. Ընթերցում դիւանական թղթակցութեանց։
3. Տարեկան համարատուութիւն Տնօրէն Ժողովոյ։
4. Առաջարկութիւնք Երեսփոխանուհեաց։
5. Փակումն Թ. Տարեշրջանի ընկերութեան։

ՏՆԱՐՔ
ՊԱՐԶ ԵՒ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՓԱՍՏԱԲԱՆՔ
Փոխադրած են իրենց գրասենեակը [illegible] (Թիւնէլի քով)։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՆՇԱՆՔ, ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Առեւտրական տնօրէն անուանեցաւ Քաղաքապետութեան վարչական ընկեր ժողովոյ Նախագահ Իսմայիլ պէյ։

Սանիյէ միւթէմայիզ աստիճան տրուեցաւ կայս. պալատան թարգմանիչներէն Հագգը և Սըրրը պէյերու։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնապահ բանակին պահեստի զօրաց 55րդ կիսաբաժնի հրամանատար Ահմէտ Շէմսի փաշայի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Սպարապետ Դրան նուագածուաց ուսուցիչ տօղակալ գնդապետ Րէշիտ պէյի։

ՎԱՍԱ ՓԱՇԱ

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է առաջին կարգի Օսմանիյէ պատուանշան շնորհել Լիբանանու կուսակալ Վասա փաշային։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Կայս. կառավարութեան կնքելիք փոխառութեան համար բանակցութիւնք առաջ կը տարուին [illegible] յանձնաժողովոյն և Օսմ. կայս. Պանքային միջեւ. Եթէ Եւրոպիոյ մասնաւորապէս—և գլխաւորաբար անոնցմէ մին—չպնդէին որ հսկող մը կարգուի, փոխառութիւնն արդէն կնքուած պիտի լինէր, կըսէ Մ[illegible]։

ՌԱՄԱԶԱՆ

Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան կողմէ կարգեալ յատուկ պաշտօնեայք հինգշաբթի գիշեր որոշեալ տեղեր պիտի երթան տեսնելու համար լուսնոյ մահիկն. Եթէ նոյն գիշեր մահիկը տեսնուի, ուրբաթ, իսկ եթէ ոչ, Շապան ամսոյ երեսուն օրն ամբողջացած նկատուելով շաբաթ օրը պիտի սկսի Ռամազան ամիսը։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Բարձրագոյն հրամանաւ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը պաշտօնագիր մը կարդած է որպէս զի Գ. Օպարէի հետ բանակցի Ասիոյ երկաթուղեաց շինութեան պայմանաց վրայ։ Գ. Օպարէ ներկայացուցիչն է դրամատեարց խմբի մը որուն գլուխ կը գտնուի Օսմ. կայս. Պանքան։

Գ. Սիֆէլտէրի կազմած խմբին երկրաչափք ևս իրենց կողմէ կը շարունակեն Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի գծին շինութիւնն ուսումնասիրել։

ՄԵԼՔԻՏՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Յոյն կաթոլիկ Ասորւոց Պատրիարք Տ. Գրիգորիոս երկուշաբթի օրը կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։ Ն. Գերապատուութիւն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ. Եպարքոսին հետ և այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս։ Շաբթուս մէջ Վեհ. Սուլթանը կայս. Թիկնապահի մը միջոցաւ 1000 ոսկւոյ գումար մը ղրկած էր առ Տ. Գրիգորիոս, իբր պարգեւ։

ՆԻՔՈԼԱՅԻ ՓԱՇԱ

Կրէտէի նորընտիր կուսակալ Նիքոլայի փաշայի վեզիրութեան աստիճանը վաւերացնող կայս. Մէնշուրի ընթերցումը տեղի պիտի ունենայ վաղը, հինգշաբթի, արարողապետ Միւնիր փաշայի ծովային ապարանքին մէջ ի Եէնի գիւղ։

Նիքոլայի փաշա շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ. Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին և խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երէկ գիշեր տեղի ունեցաւ ի Բերա գերմանական դեսպանատան մէջ նուագահանդէսն ի նպաստ Գերմանիոյ ողողելոց, ընդ բարձր հովանաւորութեամբ Ն. Կ. Վեհափառութեան Սուլթան Ապտ-իւլ-Համիտի։ Դեսպանական մարմինն և կարգադիր Մասնախմբի անդամք հոն էին գրեթէ ամբողջութեամբ, և ժողովուրդն հոծ բազմութեամբ փութացած էր ներկայ գտնուիլ այդ երաժշտական երեկոյթին։ Կայսերական նուագախումբն, առաջնորդութեամբ Գ. տէ Առանտայի, հնչեցուց կայսերական քայլերգն, զոր ներկայք յոտնկայս ունկնդրեցին և ողջունեցին ծափերով։ Նուագախումբն ածեց նաև Կունոյի, Մէնտէլսօնի և տէ Առանտայի երեք կտորներ, որք մեծ ընդունելութիւն գտան ունկնդրաց կողմէ։ Երկու սիրուն մանկունք և արք խմբովին երգեցին Ռոսինիի «Ստապաթ»էն ընտիր եղանակ մը, առաջնորդութեամբ Գ. Լանկէի և ընկերակցութեամբ Տիկին Մարինիչի, որոյ [illegible] ձայնը կը լսուէր յստակ ու հզօր այնքան նուագածուաց և երգողաց մէջ։ Տիկին Մարինիչ, կին անգլիական դեսպանատան երկրորդ թարգմանին, մեծ յաջողութիւն ունեցաւ իբր ճարտար երգչուհի և ծաղկանց փառաւոր փունջ մը նուիրուեցաւ իրեն։ Գ. Ժէռառ Պրասէն, փորձ արուեստագէտ, ջութակի վրայ Կիյյոմ Թէլէն ընտիր եղանակներ հնչեցուց և արժանացաւ ջերմագին ծափահարութեանց։ Տէլլա Սուտա պէյ դաշնակի վրայ Զայքօվսքիէն և Լիստէն երկու կտորներ զարկաւ, մեծ ճշդութեամբ ու ճաշակով։ Հուսկ ուրեմն ներկայք յոտնկայս ունկնդրեցին Գերմանացւոց [illegible] երգն, զոր լսեցուցին կայսերական նուագախումբն և մանկանց ու արանց երգեցիկ խումբը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Տէրութեան նիւթացոյցի ծախուց մասին մէջ կատարելի խնայողութեանց առթիւ ի մէջ այլոց որոշուած էր ջնջել այլ և այլ տեղերու առեւտրական դատարաններն և գործերն յանձնել Նախնական դատարանաց։ Արդ, նոյն որոշումն Անթալիոյ մէջ ևս գործադրուած լինելով, տեղացի վաճառականք երեք հարիւր ստորագրութեամբ հանրագիր մը մատուցեր են բարձրագոյն իշխանութեան և յայտնելէ յետոյ թէ առեւտրական դատարանի գոյութիւնը մեծապէս օգտակար է իրենց, խնդրած են վերահաստատել այդ դատարանը։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Նախընթաց գիշեր աւստրիական դեսպանատան մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ անդամոց այն մասնախմբին որք կազմակերպած էին Կոբինձայի ողողելոց ի նպաստ տրուած նուագահանդէսը։ Սոյն նուագահանդէսի հասոյթն եղած էր 800 ոսկի։ Սեղանին վրայ դեսպանը բանախօսութիւն մ'արտասանելով, շնորհակալութիւն յայտնեց այն համակիր ընդունելութեան համար զոր իւր հրաւէր գտած էր ամենուրեք և այս առթիւ ներբողելից բանիւք յիշեց Վեհ. Սուլթանի մարդասիրական զգացումներն։ Դեսպանը ծանոյց թէ մի քանի ժամ առաջ շնորհակալեաց նամակ մը ստացած էր Կոբինձայի կեդրոնական մասնախմբին կողմէ։ Գ. Ֆօսդէր սիրալիր բանիւք պատասխանեց առ Պարոն Քալիչէ և բաժակ առաջարկեց Ն. Վսեմութեան կենաց։

ՈՂՈՂՄՈՒՆՔ Ի ԳԱՒԱՌՍ

Մայրաքաղաքս հասած լրոց նայելով, Անատոլուի այլեւայլ կողմերն ողողմունք պատահեր են այս օրերս։ Տակաւին ճշգրիտ և մանրամասն տեղեկութիւնք առնուած չեն այդ ողողմանց պատճառած վնասուց վրայ։ Այսքանը միայն յայտնի է թէ ուրեք ուրեք հեռագրական հաղորդակցութիւնք խզուեր են, գլխաւորաբար ի Գոնիա, Տիարպէքիր և ուրիշ կողմեր։

ՆԱՒԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾՔ

Մի քանի օրէ իվեր Սև ծովուն վրայ և մանաւանդ Վոսփորի բերանը տիրող մշուշը բազմաթիւ նաւային արկածից պատճառ եղած է։ Բաց ի հելլենական Բուբուլինա շոգենաւէն, որ նախորդ շաբթուն վտանգուած էր, հետեւեալ արկածք պատահած են վերջին օրերս։

Անգլ. Միտֆորտ շոգենաւն որ Լիվրբուլէն եկած էր, շաբաթ առաւօտ խրեցաւ Սև ծովու եւրոպական եզերաց մօտ, Մոլոսի և Քիլիոսի միջեւ, սակայն կիւրակէ առաւօտ ազատուեցաւ [illegible] անուն նաւաձիգ շոգենաւուն օգնութեամբ, զոր ղրկած էին Տեարք Թօսքօլօ Մանկօ, գործակալք Միտֆորտի ի Կ. Պոլիս։ Անգլ. շոգենաւը վնասուած չէ։

Հելլենական [illegible] առագաստանաւն ուրբաթ օրը Վոսփորի մէջ հոսանքէն մղուելով Պէյք անուն նաւու մը բաղխեցաւ որ երկաթ նետած էր։ [illegible] բաւական վնասներ կրեց որք սակայն փութով դարմանուեցան և ինք կրցաւ ճամբան շարունակել. իսկ Պէյք բնաւ չվնասուեցաւ։

Նոյն օրը անգլիական [illegible] շոգենաւն, որոյ գործակալն է ի Կ. Պոլիս Գ. Րիւլէյ, Օտեսայէն կուգար եգիպտացորեն բեռցած՝ Մալթա փոխադրելու համար, երբ Սև ծովու ասիական եզերաց մօտ խրեցաւ, Վոսփորի բերանէն տասն մղոն հեռաւորութեամբ։ Գ. Րիւլէյ փութաց անմիջապէս արկածի վայրն երթալ նաւաձիգ շոգենաւով մը և ազատման գործողութեանց ձեռնարկել։ [illegible] անվնաս ազատուելով կիւրակէ օրը Պոլսոյ նաւահանգիստը մտաւ։

Երկուշաբթի, Սև ծովու եւրոպական եզերաց Թաշլը Պու կոչուած տեղը խրեցաւ Լօրտ Վ[illegible] շոգենաւն որ Կալաձէն կուգար։ Ազատարարաց կայարանի մակոյկներն անմիջապէս շրջապատեցին վտանգեալ շոգենաւն և առին անդ գտնուող 39 ուղեւորները։ [illegible] ազատուելով իր խրած վայրէն, ճամբան շարունակեց։

Նոյն օրն, իրիկուան կողմ, Թօփխանէի բացերը նաւային բաղխում մը պատահեցաւ Տ[illegible] և Ն[illegible] շոգենաւուց բաղխման գրեթէ համանման պարագայից մէջ։ Անգլիական Լէ[illegible] շոգենաւն (որոյ գործակալք են Կիլբրիտ-Ուոլքըր և ընկ.) նոր ժամանած էր Օտեսայէն և գրեթէ մէկ ժամէ ի վեր երկաթ նետած, երբ Քօփէնհակի շոգենաւային Միացեալ-Ընկերութեանց Թ[illegible] շոգենաւն (որոյ գործակալք են Ս. Ժ. Բէքէն և ընկ.) որ նմանապէս Օտեսայէն կուգար ցորէն բեռցած՝ Անվէրս փոխադրելու համար, չկարենալով դիմադրել հոսանքին սաստկութեան, աջ կողէն գնաց բաղխեցաւ Լէ[illegible] առաջակողմին և լայն ճեղքուած մ'ունեցաւ։ Յայնժամ ջուրը մառաններն ողողել սկսելով, Թ[illegible] նաւապետը մեքենայից բոլոր զօրութեամբ առաջ մղեց իւր շոգենաւը դէպ ի Հաբէմ Իսկէլէսի որուն ծովեզերեաց մօտ գնաց խրեցաւ։ Անգլիական շոգենաւուն եւս առաջակողմն խորտակուած լինելով, նաւապետը Գըզ Գուլէսի մօտ խրել տուաւ զայն։ Երկու շոգենաւք այդ տեղերը կը գտնուին այս պահուս։

Սակայն այս ամենէն աւելի ծանր արկած մը պատահած է Սև ծովուն մէջ։ Մանրամասնութիւնք յայտնի չեն տակաւին, այլ մի քանի տեղեկութիւնք հասած են ռուսական շոգենաւային ընկերութեան ուղղեալ հեռագրաւ մը։ Ըստ այդ հեռագրոյն, Օտեսայի [illegible] շոգենաւը՝ Զ[illegible]՝ շաբաթ առաւօտ Օտեսայէն 170 մղոն հեռաւորութեամբ բաղխում մ'ունեցեր է անգլիական Բ[illegible] շոգենաւուն հետ որ ածուխ բեռցած էր։ Թանձր մշուշ մը տարածուած լինելով ծովուն վրայ, ռուսական շոգենաւը գնաց բաղխեցաւ անգլիական շոգենաւուն որ երկու երեք վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ։ Սակայն այդ շոգենաւուն մէջ գտնուող բոլոր նաւաստիք և ուղեւորք ազատեցան ռուսական շոգենաւուն կողմէ որուն նաւապետը խոհեմութիւն համարեց իւր ճամբան չշարունակել և Օտեսա վերադառնալ։ Այս ծանր արկածին վրայ մանրամասն տեղեկութիւնք կ'սպասուին ընդհուպ։

* * *

Մեսաժըրի Մարիթիմի մեքենավար Գ. Նիքօլա յաջողած է վերջապէս ազատել Տ[illegible] շոգենաւն որ շաբաթներէ հետէ Գըզ-Գուլէսիի մօտ խրած կը մնար։ Շոգենաւուն մէջի ջուրը մեծաւ մասամբ պարպուած լինելով, Տ[illegible] Հաբէմ Իսկէլէսիի առջեւ քաշուած է ուստից Թէրսանէ պիտի տարուի։

ԱՅՏԸՆԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Այտընի նորընտիր կուսակալ Րիզա փաշա Զմիւռնիա ժամանելով իւր պաշտօնի գլուխն անցեր է յետ ընթերցման կայս. հրովարտակին որ կը հաստատէր Ն. Վսեմութեան կուսակալական պաշտօնն։ Զմիւռնիայէն կը գրեն թէ Րիզա փաշա ձեռնարկած է կարեւոր կարգադրութեանց ի մասին ոստիկանաց և հանրային ապահովութեան։

ՌՈՒՄԷԼԻԱԿԱՆ ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՔ

Հ[illegible] կ'իմանայ թէ կայս. կառավարութիւնն որոշեր է մէկ առ հարիւրի իջեցնել Արև. Ռումէլիէ եկած ապրանաց մաքսատուրքն և թէ պուլկար կառավարութիւնն ևս միևնոյն որոշումը տուեր է։

—Վեհ. Սուլթանը տեղեկանալով որ գերմանական դեսպանի եղբայրը՝ Զօր. Րատովից մայրաքաղաքս եկած է, Իւր Թիկնապահ Ահմէտ փաշան գերմանական դեսպանատունը ղրկեց բարի գալուստ մաղթելու համար։ Վեհ. Սուլթանը հրամայեց նոյնպէս որ զօրավարն՝ ընկերակցութեամբ Ահմէտ փաշայի, այցելէ կայս. Թանգարանը, կայս. պալատներն և այլ նշանաւոր վայրեր։

—Սելանիկ-Ըսկիւպի երկաթուղւոյ գծի շինութիւնն աւարտած լինելով, բացումը մեծ հանդիսիւ տեղի պիտի ունենայ մայիս 7/19ին։ Մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան կողմէ սոյն հանդիսին ներկայ պիտի գտնուի զինուորական կցորդ Գաֆարէլ գնդապետը։ Բազմաթիւ հրաւիրագրեր ուղղուած են ամեն կողմ։

—Անգլիական դեսպան Սըր Ու. Հուայթ մայրաքաղաքս հրաւիրած է Սոֆիայի անգլիական հիւպատոս Գ. Օ'Գօնօրն։

—Նախարարաց Խորհուրդը նկատելով որ Պէյկոզ գիւղը խիստ մօտ կը գտնուի ջրամբարներուն և այսչափ մերձաւորութիւն իւր վնասներն ունի, որոշեր է յայլուր փոխադրել այդ գիւղը։

—Գ. Բագրատաձէ այս առաւօտ ռուսական Օէլ շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Թիֆլիս, ընկերակցութեամբ իւր թարգմանին՝ Վասֆը պէյի։ Գ. Բագրատաձէ մեծապէս գոհ մնացած է այն սիրալիր ընդունելութենէն զոր ամենուրեք գտած է աստ մայրաքաղաքիս մէջ։

—Եաֆայէն մինչև Երուսաղէմ երկաթուղւոյ մը շինութեան համար զանազան առաջարկներ ներկայացած են կայս. կառավարութեան։

—Եփրատ գետն այս օրերս յորդեր է։

—Յոյն լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Խրիստաքի էֆէնտի Զօղրաֆօս 150 օսմ. ոսկի ղրկեր է Բերայի Յունաց Սիլլօգոսին, այդ հաստատութեան տարեկան տեղեկագրին տպագրութեան ծախուց համար։

—Դատական բարենորոգմանց յանձնաժողովն յանձնարարած է Կրթական նախարարութեան փութով մասնաժողով մը կազմել իրաւագիտական վարժարանին համար հիմնական բարենորոգումներ ի գործ դնելու համար։

—Արեւելեան Ռումէլիի կրթական նախորդ տնօրէն Գ. Եօագիմ Կրուէֆ մայրաքաղաքս եկած է Պուլկարիոյ վերաբերող ինչ ինչ հին գրութիւններ փնտռելու համար պետական դիւանատանց մէջ։ Գ. Կրուէֆ Բարձր Մեծ-Եպարքոսին ներկայանալով արտօնութիւն խնդրած է։

—Կըսուի թէ Թրամվէյի ընկերութիւնը կայս. կառավարութենէն արտօնութիւն պիտի խնդրէ որպէս զի Շիշլիի գծէն ճիւղ մը շինուի մինչև Մաչքա՝ ի դիւրութիւն Նշան-Թաշիի բնակչաց։

—Սելանիկի Համանուն թերթը կը պատմէ թէ Քէսէնտիրէ գաւառակին մէջ աւազակաց խումբ մը ձերբակալուեր է որ կը բաղկանայ եղեր տասն հելլէնացիներէ որոց պետն է Գաբտան Անտրէա Ալիգանդիս։

—Կիւմիւշխանէի մէջ տեղացած յորդառատ անձրեւներու պատճառաւ տեղւոյն շրջակայ լեռներէն մին փլեր եւ քառասունի չափ տուներ և մէկ քանի մարդիկ փլատակաց ներքեւ մնացեր են։

—Բ. Դուռը վերստին հրահանգ տուաւ ամեն կողմ թէ ի Բարիզ հրատարակեալ Բ[illegible]-Ֆ[illegible] լրագրին ի Թուրքիա մուտքը բոլորովին արգիլեալ է։

Նմանապէս արգիլուեր է ԺԹ Սիէքլ անուն պարիզեան թերթին ապրիլ 8ի թիւոյն ի Թուրքիա մուտքն։

—Զատկի շաբաթ երեկոյին Պէշիքթաշի Յունաց եկեղեցւոյն մէջ մեծ շփոթութիւն եւ աղմուկ յարոյց անդ խռնուող բազմութիւնն որ կը փափագէր գիշերային թափօրը կատարել տալ ըստ վաղեմի սովորութեան որ վերցուած է երկու տարիէ ի վեր։ Թէև քահանայք ընդդիմացան, սակայն ժողովուրդն անոնց վրայ յարձակելով, սպառնալեօք կատարել տուաւ թափօրը։

—[illegible] օրը մայրաքաղաքս ժամանեցին Լորտ եւ Լէտի Բըլբրէնդըն որք զբօսական պտոյտ մը կ'ընեն։

—Նախընթաց գիշեր ժամը 5½ ի Պոլսոյ Էյուպի շրջակայքն հրդեհ ծագելով հինգ տուներ այրեցան։

—Երէկ արձակուրդով մայրաքաղաքս ժամանեցին Սէլանիկի տէֆթէրտար Բաղըպ պէյ եւ Պրուսայի տէֆթէրտար Սալիմ պէյ։

—Արտաքին գործոց նախարարութեան հաշուակալ Վսեմ. Գրիգոր էֆէնտի երէկ Պրուսա ուղեւորեցաւ արձակուրդով։

—Կրէտէի մէջ հրատարակեալ [illegible] անուն լրագիրը Տպագրական Տեսչութեան հրամանաւ դադարման դատապարտուեր է։

—Աւչի օրը մայրաքաղաքս հասաւ ռումանական խորհրդարանի անդամներէն Պ. Ժ. Մարկիլօման։

—Պաղտատէն ապրիլ 12 թուով կը գրեն թէ մեծ փոթորիկ մը ծագելով խոշոր կարկուտ տեղացեր է եւ հարիւրաւոր մարդեր ու անասուններ վիրաւորուեր են։

—Անցեալ շաբթու քանի չափ բանտարկեալք փախչելով Տամանհուրի (Աղեքսանդրիայէն 12 մղոն հեռաւորութեամբ) բանտէն, մզկիթի մը մէջ ապաստաներ են։ Անմիջապէս գունդ մը զինուորք ճանբայ ելնելով մզկիթը պաշարեր և հրացէն պարպեր են փախստականաց վրայ որոնցմէ 15 հոգի սպաննուեր և երկու հոգի վիրաւորուեր են։ Իսկ ոստիկաններէն չորս հոգի սպաննուեր են։

—Զատկի առաւօտուն Սկիւտար Եէնի Մահալլէի յունաց եկեղեցւոյն մէջ աղքատ կին մը թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ ատրճանակի հարուածէ մը զոր երիտասարդ մը պարպած էր։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 7 մայիս

Թաղապետական ընտրութիւնք տեղի ունեցան երէկ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ. միմիայն քաղաքաց մասին ծանուցեալ արդիւնքն ընդհանրապէս նպաստաւոր է հանրապետականաց, այլ կարելի չէ դատողութիւն մ'ընել ամբողջութեան վրայ։

Պուքրէշ, 7 մայիս

Ոճիր մը գործուեցաւ Ռումանիոյ Թագաւորին դէմ։

Րէվոլվէրի երկու հարուածներ պարպուեցան Թագաւորին վրայ՝ իւր աշխատութեան սենեկին պատուհանէն։

Գնդակները չդպան Թագաւորին։

Ոճրագործն, անմիջապէս ձերբակալուելով, յայտարարեց թէ կանխամտածութեամբ գործած էր, ուզելով պատժել Թագաւորն անոր համար որ զօրքերը քալեցնել տուած էր ընդդէմ գիւղացւոց. ոճրագործը գործէ քշուած տասնապետ մ'է։

Լոնտոն, 8 մայիս

Վիէննայէն կը հեռագրեն առ Ստանտարտ թէ Քօլնոքի կոմսը շնորհակալ եղեր է առ Պ. Գրիսբի, իւր վերջին ատենաբանութեան մէջ հերքած ըլլալուն համար Աւստրիոյ կարծեցեալ դիտաւորութիւնները Սէլանիկի վրայ։

Թայմզ կը հերքէ Մակեդոնիոյ մէջ խռովութեանց գոյութեան լուրը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա, 27 ապրիլ

Օսմանեան Պօնսօլիտէ

			Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց.)	Սէրի Դ.	կ.	15 31
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	»	15 31
Բերայի մէջ	»	»	— —
Առաւօտուն բացուելու	»	»	15 33
Բարձրագոյն գին	»	»	15 33
Նուազագոյն »	»	»	15 33
Կէս օրին	»	»	15 33

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ԴԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	Գ. կ.	35 30
Այս առաւօտ	»	35 32
Կէս օր	»	35 32

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա	Սէրի Գ. կ.	25
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ	» »	14 30
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ	» » Օ.	15 33

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. լր.	4 14
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ. »	7 19
Պանք տը Գօնս	» »	6 28
Սօս. Շիմէն է Ֆէրօր	» »	4 15
Թրամուէյ	» »	410
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	41 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	129

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	88 13
Անգլիական ոսկի	»	111 16
Բոլ իմպէրիալ	»	90 36
Քրիմից	»	51 15
Ռուսկի թղթադրամ	»	10 78
» արծաթ	»	73 30
Ֆիօրին	»	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 10
Վեցնոց	»	103 20
Հինգնոց	»	103 20
Մեթալիք	»	103
Թասֆիէ	»	12 10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 8 մայիս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսօլիտէ	99 5/16
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուելու	14 1/8
» » » գոցուելու	14 1/8
» » » Ա.	24 1/2
» » » Բ.	14 3/8
» » » Գ.	13 7/8
Օթօման 1871	81 3/4
Փոխառութիւն 1877	94 3/4
Պանք Օթօման	10 3/4
Ռուսական փոխառ. 1873	94 3/8
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիէ)	79 1/2
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	100 3/4
Տայրա Սանիէ	75 7/8
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	101 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 50

Վիէննա, 8 մայիս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 70
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 8 մայիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական ռանթ 4 1/2 %	105 85
» » 3 %	82 52 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուելու	14 35
» » » գոցուելու	14 42 1/2
» » » Բ.	— —
» » » Գ.	14 25
Օսմանեան երկաթուղի	41 25
» Բէժիի բաժնեթուղթ	— —
Պանք Օթօման	525
Քրէտի Լիոնէ	582 50
» Ֆոնսիէ	1418 75
Բաժնետոմս Լիոնի	1237 50
Սուէզի ջրանցք	2175
Ռուսական 5 % 1877 ի	99 3/4
Իտալական Ռանթ	96 70
Սպանիական (արտաքին)	68 5/8
Եգիպտական միացեալ	404 37 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք	393 75
5 % Հելլենական	360
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 33

ՏԽՈ՛ՒՐ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՐ ՎԷՊԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

> Ափսո՜ս. Լաէրդ, երբ կը հարցնես ճշմարտութիւնն.... ՀԱՄԼԷԴ

Վիպասանութեան ճաշակն ընդհանրացաւ Հայ ազգին մէջ ալ։ Երբեմն, ազգային օրաթերթ մը ձեռնարկեց իր թերթօնին մէջ հրատարակել Էտուառ Լապուլէյ ֆրանսացի հռչակաւոր հեղինակին [illegible] պատմուածքին թարգմանութիւնն. ուրիշ օրաթերթ մը հրատարակեց իբրեւ թերթօն Անգլիոյ վիպասանականութեան պատմութիւնն։ Այլ չը նորոգուեցան վիպասանական ճաշակին դէմ հակադործական այդ փորձերն. և Մ[illegible] Տնօրէնութիւնն՝ անշուշտ իբրեւ բացառիկ զիջում մը միայն մեծանուն թարգմանչին՝ սկսաւ վէպի վերապահեալ տեղւոյն վրայ տպել Հէլլէն բերթօղաց անմահ դիւցազներգութեան աշխարհաբար թարգմանութիւնն, «Ակսաւ» բունք. որովհետեւ սոյն հրատարակութիւնն ընդհուպ դադարեցաւ, թէև ըլլար աշխարհիկ լեզուաւ, թէև ըլլար Հոմերի հրաշակերտն, և թէև ըլլար Նար-Պէյ Սրբազանի թարգմանութիւնն։ Համայն ձայնիք (Ներուի ինձ այս բանաբարութիւնս) կը միանային աղաղակելու համար. Վէ՜պ։ Ընծայում ու հայցումի (օֆր է տըմանտ) տիեզերական օրէնքն, որ կը հաստատուի տնտեսական կարգին մէջ, գրականութեան մէջ ալ է տիրող օրէնք. պէտք է ընծայել ինչ որ կը հայցուի. պէտք է մատենագիրք տան ինչ որ կը խնդրէ ժողովուրդն։ Եւ ժողովուրդն այժմ վէպ կը խնդրէ. գերագանց գրական սեռն է վէպն՝ այս մեր իննեւտասներորդ դարուն մէջ։ Օրագրաց վրայ [illegible] վերստին մեր խօսքն, հոն՝ [illegible] վերնագրեալ սիւնակաց մէջ՝ վէպ ու վէպ միայն կ'ուզէ կարդալ ժողովուրդն. և եթէ վէպն օր մ'ընդհատուի, ժողովուրդն հոն՝ թերթօնին մէջ՝ կ'ուզէ տեսնել թատրական կամ բարացուցական ժամավէպ ([illegible])։ Միշտ վէպ։

Վէպին օգտակարութեան, վիպաց ազդեցութեան վրայ չենք գար խօսիլ այսօր։ Պիտի խոստովանինք սակայն թէ կերպիւ եւեթ գրական համադրական (սէնթէթիք) սեռն է վէպն, որ կըրնայ ըրուիլ հաւասարապէս դից ու մահկանացուաց լեզուաւ, այլ մանաւանդ լեզուաւ մահկանացուաց՝ որք կը պատկերացնէ բարքն, որք կ'արտադրէ թանձն իսկ բառ առ բառ։ Բոլոր գրական սեռերը՝ վիպական այս նախասիրեալ ձեւին մէջ կրնան ձուլուիլ։ Անտի՝ կատարեալ վիպաց անհամեմատ ազդեցութիւնն։ Երեւակայութիւն ու դատողութիւն, գիտութիւն ու բանաստեղծութիւն, ռամկական տարրն և ազնուականն, նոր դարն և հին դարուց ոգին կը զուգակցին ու կը գործակցին մեծ վէպին մէջ, ուր վիպասանն ոչ բացարձակապէս իրապաշտ կամ բնապաշտ է, ոչ բացարձակապէս վիպական կամ տեսլապաշտ, այլ է տիեզերական մարդ, որ չը շատանար տեսնելով կամ դիտելով բնութիւնն ու մարդկութիւնն, այլ կը վերակոչէ բնութիւնն ու մարդկութիւնն. ուրիշ բառերով՝ որ ի յայտ կածէ ներքին բնութիւնն ու ներքին մարդկութիւնն։ Ուստի, բնապաշտութիւն ու տեսլապաշտութիւն դատապարտելի են, դատապարտելի իսկ են, յորժամ անձուկ մտօք առնուին։ Պօտլէր կը գրէ. «Ճշմարտին անձուկ ճաշակը կը ճնշէ ու կը խեղդէ գեղեցկին ճաշակն (և փոխադարձաբար անշուշտ)։» (1)

Որովհետեւ Արեւելքի նոր թերթօնի հեղինակն իբրեւ [illegible] դպրոցին պատկանող ոմն ծանուցուեցաւ, և որովհետեւ այն թերթօնին վրայ դիտողութիւն մ'ընելու համար ձեռք առած եմ գրիչս, անդէպ չհամարեցի հարեւանցի իմն խօսիլ վիպասանութեան ու վիպասանական դպրոցաց վրայ։ Հիմայ դիտողութիւնս յայտնեմ։ Այլ նախ յայտնեմ ուրախութիւնս։

Անկեղծօրէն խօսելով, ազգային նախապաշարում չունիմ բնաւ։ Ըստ որում աւելի կատարեալ, աւելի հաճոյքով կ'ընթեռնում եւրոպացի հեղինակի մը քան ազգային հեղինակի մը գործն։ Այլ եւրոպական մատենի մը թարգմանութիւնն ընդհանրապէս նուազ հաճոյքով կ'ընթեռնում քան հայ հեղինակի մը գործն։ Ուստի բերկրեցայ, երբ ծանուցուեցաւ թէ Տիգրան էֆէնտի Կամսարական ազգային կեանքէ քաղուած վէպ մ'ի լոյս պիտի ընծայէ Արեւելքի թերթօնին միջոցաւ, որ ցարդ եւրոպական վիպասանութեանց թարգմանութեան էր յատկացեալ (բացառելով Րաֆֆիի վէպն)։ Իմ ուրախութեանս ընկերող խորագոյն պատճառներն, ամենամեծ պատճառն, այո՛, կը գտնեմ անձնասիրութիւնս, [illegible]։ Այս բառս պիտի գայթակղեցնէ հին բարոյագէտներն, որք մոլութեանց կարգ կը դասեն եսութիւնն։ Ըստ Հէրպերդ Սբէնսէրի, «դարուս Արիստոտէլին», եսութիւնն ոչ միայն առաքինութիւն մ'է, այլ առաքինութեանց մայրն իսկ է. «Անձնասիրութիւնն այլասիրութենէ յառաջ կ'անցնի» կ'ըսէ. (Տե՛ս իր [illegible])։ Արդ, իմ եսական կամ անձնասիրական զգացմունքս ապաքէն գոհ կ'ըլլան, եթէ միջավայրն՝ որ զիս արտադրած է՝ պարունակէ աւելի տաքասեր, աւելի զարգացեալ տարրեր. եթէ ընկերութիւնն՝ յորում կ'ապրիմ՝ բաղկացեալ լինի բարձրագոյն կարողութեամբք օժտեալ անհատներէ, ընդունակ կատարելապէս ներգործուելու իրենց միջավայրէն և հզօրապէս ներգործելու իրենց միջավայրին վրայ։ Այդպիսի անհատք են որք գրականութեան մէջ կը ստեղծեն կամ կը մշակեն այլ և այլ սեռերն։ Ազգ մ'այնքա՛ն աւելի զարգացեալ է, որքան աւելի իր գրականութիւնը ներքին ոյժերով կ'ապրի կամ կը բարեշրջի։ Ասա ուրեմն կը բացատրուի բերկրութիւնս՝ Հայ մտքին մէկ արտադրութեան առջև, զոր միշտ թարգմանութենէ մը նախընտիր կը համարիմ սկզբամբ։ Ուրախ եմ, այո՛, զի Ֆօռդիւնէ տիւ Պուակօպէյին յաջորդեց Տիգրան Կամսարական։

Իսկ թէ՛ ի՛նչ պիտի ըլլայ դիտողութիւնս վէպի մը վրայ, ուրկէ դեռ երկու գլուխ հազիւ կարդացած եմ։ Բընականաբար իր ամբողջութեան մէջ չեմ կարող դատել Վարժապետին աղջիկն, որ իր ամբողջութեան մէջ ինձ անծանօթ է։ Դոյն իրական վէպին ցարդ երեւցած մասին մէջ իրական կեանքի կամ իրական բնութեան պատկան կէտի մը վրայ պիտի յայտնեմ կարծիքս, որ տարբեր է հեղինակին կարծիքէն։ Կնոջ վրայ է խնդիրն։ Եւ այս խնդիրն անտարակոյս այժմէութենէ զուրկ չէ, զի դեռ երէկ՝ Օսմանեան ընկերութեան լսարանին մէջ՝ կնոջ վրայ կը խօսէին մեծանուն բանաստեղծ մ'ու մեծամեծ հասարակութիւն մը։ Կինն՝ ըստ Տիգրան Կամսարական էֆէնտիի՝ հրեշտակ մ'է։ Երկու ծայրայեղութեանց անշուշտ լաւագոյնն ընտրած է գեղահասակ վիպասանն, — որովհետեւ՝ որպէս յայտ է՝ հեղինակք ոմանք իբրեւ հրէշ մը կը ներկայեն կինն։ Իմ սեռիս ընծայեալ յարգանացն համար շնորհակալութիւն պարտիմ առ ազնուախոհ հեղինակն Վարժապետին աղջկան։ Այլ սակայն պարտիմ յարգանք առ ճշմարտութիւն, առ իրականութիւն, զոր այս պարագայիս մէջ ալ, աւա՜ղ, պիտի յիշենք «տխուր» մակդիրով։ Կը ներուի մատաղատի վիպասանին — և ամեն տարիքէ վիպասանի ալ — իբրեւ մտատիպարի մարմնացումն ներկայել աղջիկ մը, որ ընդհուպ անտարակոյս սիրահար մը պիտի ունենայ։ Սակայն երբ Կամսարական էֆէնտին իւր «տտանաւորճի» դիւցազնին կրած ապշեցուցիչ ձախողուածներէն յետոյ՝ նորա կնոջ համբերատարութեան վրայ կը խօսի պաղ արեամբ, համբերատարութիւն որ անվերջ կը մնայ. երբ կը գրէ վարժապետին կնոջն համար. «Գոհ էր միշտ իւր ամուսնէն», իրաւունք կուտայ՝ գէթ ինձ՝ գոչելու . . . ո՜հ, ո՜չ, մրմնջելու. «Կամսարական էֆէնտի չը ճանչեր կինն, և կամ վարժապետին կինն ալ վարժապետին աղջկան նման կը մտատեսէ (իտէալիզէ)—որով իր վէպն ալ վիպական (ռօմանթիք) վէպ մը կ'ըլլայ՝ հակառակ ծանուցման.» Եթէ իմ սեռէս անհատի մը վկայութիւնը՝ ներկայ խնդրոյս մէջ՝ աւելի արժէք ունի, պիտի վկայեմ թէ . . . բարձր, միջին և ստորին դասուց մէջ չը գտայ դեռ կին մը, որ «գոհ ըլլայ միշտ իր ամուսնէն», մանաւանդ երբ իր ամուսնոյն հասոյթք կը նուազին, երբ ամուսինն առարկայ կը դառնայ ծաղու, երբ կը հարկադրուի կինը խնայողութեան համար «ճամբու ընել Սկիւտար» և [illegible] ըլլալ [illegible], երբ սուրճը՝ զոր սպասուհւոյն կը հրամայէր բերել հիւրերն՝ ինքն անձամբ եփէ ու հրամցնէ հիւրերն։ Այդքա՛ն առաքինութիւն, համբերատարութեան այդքա՛ն մեծ քանակութիւն մը կը գտնուէ՛ր միայն հին դարուց սրբուհիներուն քով — որք բարեպաշտութեան հատուածակողմն մէջ չեն աստուածակե՛րպ մեզ արդեւացս կ'երեւին։ Կը հասկնամ որ կին մը, երբ բաղդն ոչ եւս կը ժպտի իր ամուսնոյն, կը հասկնամ որ «Ժրագլուխ» կին մը՝ որ աղջիկ մ'ալ ունի կարգելու՝ համակերպի տակաւ իր նոր վիճակին վերածեալ պայմանաց և ընէ գերմարդկային ջանքեր՝ պահպանելու համար երեւոյթը, չը մատնելու համար ներքին անձկութիւնն. այլ չեմ հասկնար, այլ չեմ հաւատար թէ կինն անտրտունջ տանի թշուառութեան, թէ օտարաց առջեւ պաշտելով հանդերձ իւր ամուսինն՝ որպէս Խօճայի հարսն իր կեսուրն, առանձին չայպանէ զայն, ծեծէ աւելի ծանր խօսքեր չը տեղայ բաղդաւոր ամուսնոյն գլխուն։ Այնքա՛ն լաւ կը ճանչնամ կինն, որ պիտի համարձակիմ ըսել իբրեւ իրողութիւն. — Անդրանիկ Ֆէնէրճեանին կինն օր չէր անցներ որ էրկանն երեսին չը զարնէր վարժարաններէն ճամբուիլն. օ՛ր չէր անցներ որ խեղճ վարժապետին դժբաղդութիւնն եւս առաւել զգալի չընէր անոր՝ յիշեցնելով հանապազ. «[illegible] պլռտներ են. ի՛նչ պատուելին ես. խաղք խայտառակ եղար հալէծի առջեւ. աղէկ որ [illegible]ներուն դպրատունն ալ հայերէն կիտժող չի գայ, չէ նէ հոնկէ ալ կը ճամբուէիր. մէ՛ղք. Ա՛խ, մարս ինծի կ'ռաւլը երեց. առջի օրէն [illegible] մէկն էիր. Զըմե՞ս. Հոգաբարձու Ազաներուն ուզածը չըրնե՞ս. անոնք հայկաբանութիւն կ'ուզէին կոր էղեր, դուն՝ բանաստեղծութիւն է ի՛նչ է՝ անոր պոչէն պոներ կայներ ես. Հայրե՛ նայիմ, առճամբան չի բակեր. [illegible] չի մնաց. էս [illegible] չեմ ըլլար. Ինծի ձրգէ, ախճիկդ եկաւ էլաւ. վաղը ուզող մը ըլլայ նէ, ի՞նչըդ պիտի տաս. հիմակու [illegible] աղջիկ չեն առներ կոր, [illegible] ախճիկըրտ սա կիտէ էղեր, նա կիտէ էղեր. ուսումնը [illegible] էղաւ. հիմայ փարա՛ կ'ըսեն կոր փարա՛. Է՛յ նայիմ, Սուլթան-Մուրատ [illegible] ստանալու՞ կը չինես կոր. Է՛յ [illegible] մա՛րդ կընա՛ փարա վաստըկէ. [illegible] մինչուկ աս օրս էքեկդ օր մը չի խնտացի։» Ահա տխուր, գերատխո՛ւր իրականութիւնն. ահա դա՛ռն իրականութիւն։ Ահա ի՛նչ կը խօսի վարժապետի մը կինն ա՛յն պարագային մէջ, ուր կը գտնուի [illegible] մայրը։ Թո՛ղ մաքուր աշխարհաբար խօսի, — ինչ որ կարի հազուագիւտ է հին սերունդի վարժապետական ընտանեաց մէջ։ Թո՛ղ մաքուր հայերէն խօսի, այլ միշտ նոյն բանը պիտի՛ ըսէ, միշտ պիտի հայհոյէ . . . Թո՛ղ չը հայհոյէ, միշտ տժգոհութիւն, յաճախ տժգոհութիւն պիտի յայտնէ։ Եւ Կամսարական էֆէնտիի վարժապետին կինը «գոհ էր միշտ իւր ամուսնէն.» կնոջ տեսլականն է այդ. կը կրկնեմ։ Եւ Վարժապետին աղջիկն «իրական» վէպ է։

Կը մաղթէի զի նորափայլ վիպասանը, զոր ողջունեցի՝ զանի քննադատելէ յառաջ, կարենար տարհամոզել այս կարեւոր կէտին վրայ։ Բարեբաստի՜կ, երիցս երջանիկ պիտի համարէի զիս յայնժամ։ Հակառակ պարագային, կը գուշակեմ ինչ որ ինձ պիտի՛ ըսէ Տիգրան էֆէնտի Կամսարական. պիտի՛ ըսէ թէ մեր ազգին մէջ զուտ [illegible] վէպ չը կրնար գրուիլ, չը կրնար հրատարակուիլ. թէ պէտք չէր ծանուցման մէջ դրուած [illegible] կամ [illegible] բառն առնուլ բառին արդի ֆրանսական գրականութեան մէջ ունեցած իմաստով։ Այդ պարագային մէջ, ուրախակցութիւններ միայն ունինք ընել իրեն, որ դեռ այնքան երիտասարդ, տենչ ունեցած է ուսումնասիրել ազգային կեանքն, և որ տաղանդ ունի հրապարակի վրայ պատկերացնել այդ կեանքն՝ որքան առ մեզ կը ներեն պայմանք հրատարակութեան։

ՆՈՒՐԱՆԻԱ

(1) ՇԱՐԼ ՊՕՏԼԷՐ, [illegible]

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ԳԵՂԱՑԻԻ ԱՒԱՆԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ[1]

Մեր գեղացիները կ'ըսեն,

Աստուած, Ադամի անկումէն վերջ, հրեշտակ մը ղրկեց, որ հողագործութիւն սորվեցնէ անոր։ Երբ հրեշտակը կը խորհէր թէ կենդանիներէն ո՛րը լծուելու է արօրին, անոնցմէ մէկը ե՛ս, ե՛ս պոռաց ու եզ մնաց իր անունը։

Տարիներ անցան, Ադամ սորվեցաւ մշակութիւնն և, ուզելով առանձնօրէն վարուցանել, իր ու հրեշտակի վրայ բաժնեց մշակուած գետինն։ Հրեշտակին, եղաւ որ, արտը չգնաց օր մը, ու Ադամ հրեշտակի կողմը քշեց կէլը (սահմանաքար), որ քիչ մը տեղ գողնայ անոր հողաբաժնէն։ Վարպետը չսիրեց իր աշակերտի այս ծակաչքութիւնն ու ծեծեց զան։ Բայց տեսնելով, որ նոյնիսկ իր ձեռքերու մէջ ճմլուելու ատեն, ոտներով դէպի առաջ կը քշէ կէլը, որի վրայ պառկեցուած էր զան, խորհելով, որ քիչ քիչ աւելի վատ բաներ պիտի ընէ, զզուեցաւ ու, ամեն բան անոր թողլով, երկինքը գնաց։

Ադամի լծած եզները [illegible] ու [illegible] կը կոչուէին։

Երբ մարդոց լեզուները խառնուեցան, նոյնալեզու եղողները առանձին խումբեր կազմեցին։ Այս խումբերն ուրիշ տեղ մը երթալ չէին գիտեր ու, մի և նոյն տեղի համար կռուելով, կը ջարդէին մէկզմէկ։ Քիչ մնաց, որ մարդ չէր մնար երկրի վրայ։ Աստուած հրեշտակներ ղրկեց, որք դէս ու դէն տեղաւորեցին նոյնալեզու խումբերն, ու մասնաւոր հայրենիքներ ունեցան անոնք։

Աստուած Մովսէսին ըսաւ, որ բան մը ցցնէ իրեն, որ խոտելի կ'երեւի իր արարածներու մէջ։ Մովսէս միտքը դրաւ, որ գարշելի շուն մը տանի անոր քով, բայց քիչ մը մտածելէն վերջ, զինք առաւ քշեց ու «մարդն է, Տէ՛ր, ըսաւ, այն բանը, զոր կ'ուզես ինձմէ»։ Աստուած երերցուց իր գլուխն ու հաւնեցաւ Մովսէսի խօսքին։

Սողոմոն ուզեց նոր բան մը գոյացնել ու ճանճ ու մժիկ ստեղծեց, որք, լոյս տեսնելնուն պէս, ապրուստ ուզեցին։ Սողոմոն չկրցաւ նոր ստեղծումով մը ապահովել իր արարածներու կեանքն, ու վերջինները, անոր վրայ խուժելով, անոր արիւնը սկսան ծծել։ Ասոր միջատները, դեռ հիմա ալ, կ'ոխան մարդու դէմ ու անոր արիւնը կը ծծեն։

Սողոմոն, երբ ընկճեց դեւերն, ուզեց որ գլխատուրքի համար դոմէշ ու բրինձ տան իրեն։ Սատանաներ, անճրկելով, դուրս հանեցին դոմէշն ու բրինձը, զորս ծովի տակը պահեր էին, ու հիմա ալ ջրի խենդ են այս բոյս ու կենդանին։

Սողոմոն կին մը ունէր, որ իր սիրականն էր ու կը ստիպէր զինք, որ օ՛ր մը, անգա՛մ մը գոնէ երկրպագէ իր կուռքին։ Սողոմոն, իբր թէ իր նիգինը, զոր խաղի օր մը կուռքի առջեւ խնդալու ձեւով նետեց, վերցնելու համար, ծռեցաւ ու երկրպագեց կուռքին։ Աստուած, որ չխաբուիր, պատժեց Հրեայ Իմաստունը։

Սողոմոն հաւկիթի մը մէջ լեցուց իր պորտի արիւնն ու տեղ մը պահեց, որ շուտ մը վերածնի։ Դեւերը փնտռեցին գտան այս հաւկիթն ու կտոր կտոր բրին զան։

Մարիամ, օր մը, լուաց Քրիստոսն, երբ Եգիպտոս կը փախցնէր զան, ու հիւրատան սեւ ալաքները, լուացքին դպչելով, ճերմկցան։ Տան մարիկը, որ զարմացեր էր իր թոռներու ճերմկնալու վրայ, բամբակով, քիչ քիչ, վեր առաւ Քրիստոսի երեսի քրտինքն, երբ կը քնէր ան, ու շիշի մը մէջ քամելով, պահեց։ Տարիներ անցան. վարդապետ մը ձեռք բերաւ այն շիշն ու Էջմիածին տարաւ, և անով մեռոն սկսան շինել Հայերն։ Հիմա ալ Քրիստոսի քրտինքն է, որ կը խառնէ մեռոնն, «Էն ա, ինչպէս կ'ըսէ գեղացին, մեր լոյս-խաւարի, մեր կանանչ, սրբ մեռոնի մայէն»։

Մանիշակի քով գնաց Քրիստոս ու, չընդունուելով, անիծեց զան։ Մանիշակի վիզը ծուռ է, ու կեանքն երեք օր։

Փանի, մաշխթարենի ու [illegible] բոյսերու քով գնաց Քրիստոս, ու անոնք, ճօճելով, երկրպագութիւն բրին անոր։ Մեր Տէր օրհնեց այս բոյսերն ու չեն թառմիր անոնք։

Երբ Քրիստոս ուզեց տեսնել ջորին, վերջինն գուռնը մէկ կողմ հրեց զան, ու այն օրէն ի վեր անծին է։

Օր մը եզան քով գնաց Քրիստոս ու աղջինը, բառաչներով, դիմաւորեց զան։ Քրիստոս պագաւ եզան շրթունքներն ու, այն օրէն վեր, մազ չըբուսիր անոր պռունկներուն վրայ։

Տուն մը հիւր ըլլալու գնաց Քրիստոս ու տիկինը հազիւ թողուց, որ մսուրի մէջը տեղաւորուի ան։ Երբ մարդը տուն եկաւ, անուշ երես մը ցցուց հիւրին ու ընթրիքի համար ալ գարի հաց ու ապուր հրամցուց անոր։ Կէս գիշեր էր, տան տղեկը խիթի բռնուեցաւ ու սկսաւ գոռալ ու գալարուիլ։ Մնոզքն բրին ինչ որ կարելի էր, բայց որդեկը, երթալով, կը դեղնէր։ Քրիստոս գըթաց. տղեկը գրկեց ու առողջացուց, ըսելով.

Քրիստոսն ա խուլ,
Տեղն ա մուր,
Ճաշըն ա թան,
Խացն ա գարի,
Կինըն ա չար,
Մարդն ա բարի,
Աստված էս տղի
Փորիկ թողնի։

Մեր մամիկները չեն մոռնար այս աղօթքն, ու խիթը կտրելու համար կ'ըսեն ու կ'երեքնեն զան։

Ցուդան խորհեցաւ, որ Քրիստոսը մատնելով կորսուելու է ինքն, ու շտապեց կախուիլ, որ երբ Քրիստոս քանդէ դժոխքն, փրկուի ինքն։ Դեւերը կռահեցին այս բանն ու, Ցուդայի ոտները տակը մտնելով, երեք օր երեք գիշեր իրենց ուսերու վրայ պահեցին զան, որ չխեղդուի։ Մատնիչը խեղդեց յետոյ զինք, բայց շատ ուշ. — Քրիստոս յարե՛ր էր։

Լորիկները (գնջու) շինեցին Քրիստոսը զամելու բեւեռներն ու, անիծուելով, անտուն-անտեղ կը թափառին դեռ։

Դժոխքի դրան ծխնին Լուսաւորչի հօր աչքի մէջը դրուած էր ու կը բացուխփուէր։ Ս. Գրիգոր, աղօթելով-աղօթելով, աչքէն ականջի մէջը փոխադրել տուաւ ծխնին։

Բուն կրակը երկնքի մէջն է։ Մեր կըրակն երկնքէն վար ընկեր է, բայց վեց անգամ ջրով լուացուելէն վերջ, ու մայրկրակի զօրութիւնն ալ չունի։

Երկիրը, կործանուելէն առաջ, Սատանայի ձեռքի տա՛կը պիտի մնէ, ու երեք օր անոր վրայ պիտի թագաւորէ չար-թըշնամին։

Ց. Մ. ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ

[1] Տես իմ Հայ գեղջուկի [illegible] Արեւելքի 1180 թիւի մէջ։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿ. Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ահաւասիկ թիւերն այն պարտաթղթոց որք 1888 մայիս 1 ին տեղի ունեցած 12րդ վիճակահանութեան մէջ շահած են.

146	935	1515	2388	3120	3697
4353	5312	5856	197	985	1615
2510	3191	3782	4703	5366	5812
310	1059	1794	2534	3234	3816
4738	5439	5946	528	1041	1843
2657	3383	3850	4922	5575	5992
767	1228	2053	2723	3467	4209
5029	5577	6130	801	1230	2314
2945	3488	4266	5032	5778	6156
850	1250	2369	2998	3536	4304
5039	5827	6500			

Վերոյիշեալ պարտաթուղթք պիտի վճարուին յառաջիկայ յունիս 1 էն սկսեալ ի կեդրոնատեղին ընկերութեան, ուր Պորտըբոներն արժէտոմսից տրամադրութեան ներքեւ պիտի դրուին։

Ընդհանուր տնօրէն
Ա. ԹՐԻՒԼԷ

Կ. Պոլիս, 2 մայիս 1888 1727

ԱԶԴ

ՍՏԵՓԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

60 Համիտիյէ ճատտէսի ի Պահճէ գաբու

Ձեռնարկած է Եւրոպական ձայնագրութեան վերածելու օսմանեան ընտրելագոյն եղանակներն։

Այս անգամ ի լոյս կ'ընծայէ հետեւեալներն որք կը կազմեն առաջին շարքը.

Թ. 1. Բէշրէֆ Նէհավէնտ
ՕՍՄԱՆ ՊԷՅԻ
Թ. 2. Բէշրէֆ Սէկեահ Նէհավէնտ
ՅՈՒՍՈՒՖ ՓԱՇԱՅԻ
Թ. 3. Շարքը Նէհավէնտ [illegible]
ԱՐԻՖ ՊԷՅԻ
Թ. 4. Շարքը Հիճազ [illegible]
ԼԵՒՈՆ ԷՖ. ԽԱՆՁԵԱՆԻ

Կը վաճառուին միմիայն յիշեալ վաճառատան մէջ,

60 Համիտիյէ ճատտէսի ի Պահճէ գաբու։ 1717 1—6

ՍԳՈԴԻ ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Միլան, 14 յուլիս 1885

Պարոնայք Սգոդ եւ Պոուն,

Կը յայտարարեմ իբր ճշմարտութիւն թէ Սգոդի Մօրիւ ձկան օշարակը լաւ արդիւնքներ տուած է Նազարէթի հաստատութեան, ուր դժբաղդաբար խոյէ և կուրծքի յամր հիւանդութիւններէ տառապող շատ մարդիկ ունինք։

ՏՐ. ՖԻԼԻՔՓՕ ՌՈՍՍԷ

Բժիշկ Նազարէթի բարեպաշտական հաստատութեան

ԻԼԱՆ

ՊԱԳԸ ՖԷԹՎԱ

Պազը ֆէթվանըն տէրտէսթը իճրա օլան թամիրաթը իչիւն միւպայեասը իգթիզա իտէն մալիւմ էլ մըգտար կալվանիզլի թիմուր թէլ վէ Ինկիլիզ չիմէնթօսը իլէ միւթէնէվվի քէրէսթէ վէ քէրէմիտ, թուղլա, գում վէ գարֆիչա վէ սաիրէյի շէրայիթը մուգարրէսի վէճհլէ իթա իթմէք իսթէյէն միւնագասայա թալիպ օլանլարըն պէհէր ճումա իրթէսի վէ սալը կիւնլէրի Պազը Ֆէթվատէ միւթէշէքքիլ էնճիւմէնը մախսուսընա միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։ 1718

ԻԼԱՆ

ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Տէրսաատէթտէ պուլունան պիլճիւմլէ զապըթանը ասքէրիյէ մէյպուսաթընըն սապըգը միւխիլլէ պիլ միւնագասա իհալէսի մուգարրէր օլտուղընտան, միւնագասասընտա պուլունմագ արզու իտէնլէրին եէվմը մուայեէնէսինտէ խասսա լէվազըմ տաիրէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի էվվէլճէ իլան գըլընմըշ իսէ տէ, Նիհայէթ միւնագասայա թախսիս օլունան բազար իրթէսի կիւնիւ միւնագասայա նէթիճէ վէրիլէմէտիկի ճիհէթլէ, մահը հալը րումինին եիրմի եէտինճի պազ կիւնքի չարշէնպէհ կիւնիւ սօն միւնագասասը իճրա գըլընաճաղը կեայի ֆէրտասը քէնչէնպէհ կիւնիւ տախի եւլագտէ պէշ թէնպիհի գաթի օլունաճաղը թէքրար իլան օլունուր։

26 Նիսան 1888 1758
Նօ. 46 1—2

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Վիճակ յ31 Մայիս 1888

ՊԱՀԱՆՋՔ

	Ղուրուշ	
Բաժինք չվճարուած	550,000,000	
Սնտուկ ի Կ. Պոլիս	163,878,318	22
» ի մասնաճիւղս	28,065,206	1
Գանձելի փոխանակագիրք	558,269,008	5
Ընթացիկ հաշիւք կայսերական գանձուն—«պարտականք»	88,785,524	38
Ընթացիկ հաշիւք զանազանք—«պարտականք»	252,876,807	36
Փոխառութիւնք արժէթղթոց և վաճառաց վրայ	156,514,898	35
Անշարժ և շարժական գոյք	8,708,682	35
Զանազանք	4,588,087	30
	1,811,680,535	2

ՊԱՐՏՔ

	Ղուրուշ	
Դրամագլուխ	1,100,000,000	
Պանքատոմսք ի շրջաբերութեան ի Կ. Պոլիս և ի մասնաճիւղս	50,143,400	
Վճարելի փոխանակագիրք	92,391,329	8
Ընթացիկ հաշիւք կայսերական գանձուն—«պահանջողք»	»	
Ընթացիկ հաշիւք զանազանք—	409,776,148	31
«պահանջողք»	81,895,836	16
Դրամական աւանդք որոշ պայմանաժամով	35,073,059	
Պահեստք զանազանք	640,682	
Վճարելի շահաբաժինք		
Զանազանք	41,220,079	27
	1,811,680,535	2

Վաւերացեալ ճշգութիւնն ըստ տումարաց Թ. 631

Տնօրէն
ԷՄ. ՏԸՎԼՕ

Ընդհ. Տնօրէն
Մ. Հ. ՖՕՍԹԷՐ

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱՉ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՒՏԱՐԷՍԹ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Ապահուման արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն . Մ. Լօմէն Բօրասօր
» Լիազօր գործակալ եւ քննիչ . Մ. Նազարէթ Եազըճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօզեան եւ Պալըքճեան Զմիւռնիա . Գասպարեան եւ Տամամայեան Ատանա . Գ. եւ Ս. Սեթեան Հալէպ . Բ. Տէրէֆէեան եւ Տէրուննեան Ատալիա եւ Սպարթա . Սիմէօն Տէյիրմէնճեան օղլու Քօնիա, եւն եւն.

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անուան ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց եւ աղջկանց մ չափահասութեան վճարելի պայմանաւ:

Աւելորդ կը համարինք ըսել թէ ամէն ընտանեաց եւ զաւակաց տէր անձանց իբր նախրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ գումար մը իւր կեանքն եւ իւր զաւակաց ապագան ապահովել, կամ ի ծերութեան օրերու եւ կամ յետ մահու իւր այրին կինն եւ զաւակունքը, տգիտութեան աւելի ճգնաժամերէն հեռի պահելու համար [illegible] Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան [illegible] պայմաններուն եւ [illegible] տեսակներուն որ մէն մի տարի [illegible] ներկայութեան [illegible] պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահոյ թիւ 100 տոկոսական [illegible] պայմանաւ:

Աւելի ընդարձակ եւ կարեւոր տեղեկութիւններ առնելու համար պէտք է դիմել առ փորձութիւն: Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին:

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (Վաւերացեալ Աւստրիոյ-Հունգարական կառավարութենէն տրուած Նախարարութեանէն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկայիս 12 միլիոն է: 654

ԻԼԱՆ
—
ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Քիրլի գըրըզըմ եֆրաֆ մալի եափաղը պէչ պին քիլօ, պէհէրի եէտի ղուրուշ.

Թիթրէք եափրաղը իքի պին պէչ եիւզ քիլօ, պէհէրի իւչ ղուրուշ եիրմի պէչ փարա.

Գօյու նէֆթի իսփանիօլ չուհասը պէչ եիւզ մէթրօ, պէհէրի դըրդ պէչ ղուրուշ.

Գըրմըզը քեմէր գուչաք պին, պէհէրի օն իւչ ղուրուշ օթուզ փարա.

Լաճիվէրտ կէվէր չուհասը, պին մէթրօ պէհէր մէթրօսը էլլի իքի ղուրուշ.

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարը վէ Պէյգօզ տապաղխանէսի վէ Իզմիտ ֆապրիգայի Հիւմայունընա միւպայեա օլունաճագ պէր վէճհի պալա էշեա Թալիպի եօգտեսինտէ օլուպ նիսանըն եիրմի սէքիզինճի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլէճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն Թէնզիլի ֆիյաթէ իթայա վէ օթուզընճը կիւնի եիւզտէ պէչ Թէնզիլինէ Թալիպ պուլունանլարըն մագամը սէրասքերի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

20 Նիսան 1888 1753
Նօ. 41 3—3

ԻԼԱՆ
—
ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարը իչուն նըսֆը զուհաֆ վէ նըսֆը տիկէրի ատի քի ճէման ալթը պին ատէտ ֆէսին պիրպիրի իւզէրինէ պէհէր ատէտի սէքիզ ղրուշա Թալիպի եօգտեսինտէ օլուպ նիսանըն եիրմի եէտինճի չարշէնպէհ կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը իճրա օլունարագ մէզքիւր կիւնտէ գարարը վիրիլէճէկինտէն իխթիսա վէ եիրմի սէքիզինճի կիւնի եիւզտէ պէչ Թէնզիլինէ Թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքերի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

20 Նիսան 304 1754
Նօ. 42 3—3

ԻԼԱՆ
—
ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Միւպաեա օլընաճաղը էվվէլճէ իլան գըլընան եիւզպին չէքիտէն եիւզ եիրմի պին չէքիյէ գատար հաթապըն պէհէր չէքիսի օն պէչ ղրուշա Թալիպի եօգտեսինտէ օլուպ իչպու նիսանըն եիրմի եէտինճի չարշէնպէհ կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնի տախի Թէգարրուր իտէճէք ֆիաթընտան եիւզտէ պէչ Թէնզիլի գապուլ իտիլէճէյի ճիհէթլէ իխթիսա Թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքերի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

20 Նիսան 304 1757
Նօ. 45 3—3

Արտօնատէր Ս. ՏՕՄԱՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Լուսնոտութիւն, Խոզխի, Մկնածըգութիւն, Ողնածուծի հիւանդութիւնք, Գլխու պտոյտք, Ուղեղի յոգնութիւն, Գլխացաւ, Քնատութիւն ապահովապէս կը բուժին

ՀԷՆՐԻ ՄԻՒՌԻ ՕՇԱՐԱԿՈՎ.

15 տարուան փորձառութիւն Բարիզի հիւանդանոցաց մէջ

ԲԱԴ ԵՒ 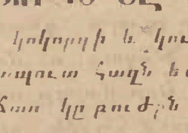 ՍԻՒՌ

Տ'ԷՍՊԱՌԿՕ ՏԸ ՄԻՒՌ

ՀԱՐԲՈՒԽը, կոկորդի եւ կուրծքի ախտերութիւնք, կապոյտ հազն եւն անդստան կը բուժին

Մեծաքանակ կը վաճառուի ի Դեղագործական Միթհրանոցն, 35, Մեծ փողոց Ղալաթիայի. 1135

ՄԻ ԳՆԷՔ
ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ ՄԸ
ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱՊԷՍ ԱՅՑԵԼԵԼՈՒ

ՍԻՆԿԷՐ

Ամերիկեան գործարանի մթերանոցներն
ի ՂԱԼԱԹԻԱ, Եւրօպէք Գալտըրըմ,
120
Քարաքէօյի աղբիւրին դէմ.
ի ԲԵՐԱ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ
ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամեն տեղ «Սինկէր»ի կարի մեքենային «կեղծերը» միայն պիտի գտնէք:

ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
(Շաբաթական) 1135

PAPIER WLINSI
ՎԼԷՆՍԻԻ ԹՈՒՂԹ

ՎԼԷՆՍԻ թուղթին ամէնէն յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւն ունի: Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի ախտերութեանց, Հարբուխ, Պրոնշիդ, Խոկորդի ցաւ, Ցօդացաւ: Իր գործածութիւն շատ պարզ եւ դիւրին է: Կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել:

Բարիզ, Ժ. Վիլէն եւ ընկ. 31, Սէնի փողոց: Կը գտնուին ամէն դեղատանց մէջ:

Պահանջել ՎԼԷՆՍԻ անունը: 113

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

ԲՈՒՏԻՆԱ (Փորսիքա), Բնական հանքաջուր երկաթական, թթուային, կազային. ամենազդու դարման ընդդէմ արեան ախտերութեան, դեղնութեան, անդէի, ստամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամեն հիւանդութեանց

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՈԼՈՐ ՋՈՒՐԵՐԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ:

Հանքին տէրն է Ֆ. Մոլինարի, 2, Պովօ փողոց, Մարսիլիա: Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԳԱՌԱՎԻԱ եւ ԲԵՌՏԻՔԻՏԻ, Աստա խան, 4, Մաքսի փողոց, Ղալաթիայ

Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ: 621

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱԶԱՔ
ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ
ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅՆԵՐԸ
ՆՈՐՎԷԺԻՈՅ ՄԱՔՈՒՐ ԽԷԺՐԻՂԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք շնչուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դումի, Շնչարգելութեան, Ձայնի կերկերման, Խուլակատարալ եւն: Ամեն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծղանի այլեւայլ շաքարահատերն:

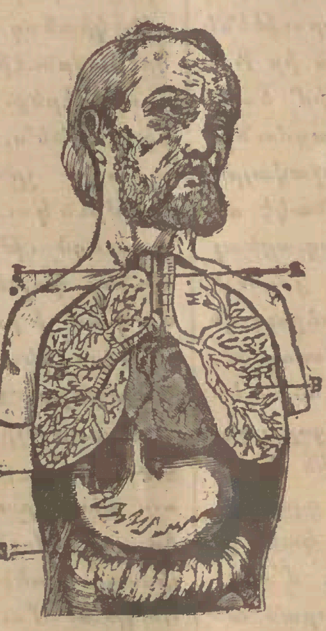

ԱՆՊԱՏՇԱՃՈՒԹԻՒՆՔ
Խայծղանի շաքարահատերու

1. ՄԱՐՍՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ, ուսկից կ'իջնեն խայծղանի կարծր եւ անլուծելի զանազան մասիկներն որք բերնին մէջ չլուծուելով կ'երթան ստամոքսը կ'իյնան, առանց դոյզն ինչ խայծղան հաղորդելու շնչառական խողովակաց որոց սահմանեալ էին.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ ՄԷՋ ԷՆ խայծղանի հատիկները կը մտնեն ստամոքսի մէջ եւ զայն բեռնաւորելով շաքարով ու [illegible] նիւթերով, յառաջ կը բերեն ստամոքսի անհանգստութիւններ.

3. ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին այս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք եւ յառաջ կը բերեն Բորբոքում, Վէրք, Խիթ եւն, իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի եւայլն պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆ
ժէրօտէլի Բասդիլներու

Ա. ՇՆՉԱՓՈՂԵՐՈՒՆ մէջ ժէրօտէլի բասդիլներու գոլորշիները մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար եւ կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին:

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մի շնչառութեան կը համնին ժէրօտէլի բասդիլներու գոլորշիներն եւ ընական տարածուելով անմիջապէս ի գործ կը դնեն իրենց փրկարար ազդեցութիւնը.

(Բարիզի բժշկական ամենէն կարեւոր Թերթն, Կազէթ տէ Օբիթօ. այսպէս կը խօսի բասդիլներուն վրայ. «Պ. ժէրօտէլ պարզ միջոց մը գտած է խայծղանը մտցնելու համար շնչափողերու ամենէն նուրբ Թելերուն մէջ, առանց պարունակելու ծխախոտ նիւթեր: Այս պայմաններով, խայծղանին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը բասդիլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու»)

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅՆԵՐԸ անհրաժեշտ են ամեն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, բաց օդի մէջ կ'աշխատին կամ իրենց արհեստնուն պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշիներ կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Զօրագլուխք, Կառավարք, Նրգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Դաստիարակք, երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւ եւ.

Տարին 100,000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բասդիլներով եւ Պ. ժէրօտէլ 40,000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի.

Ժէրօտէլի Բասդիլներն են խայծղանի միակ բասդիլներն որք վաւերացուած են Փետրուար 1878 ի Տէնէրքական առողջապահական խորհրդոյ կողմէ, Նախարարական հրամանաւ եւ ըստ խորհրդոյ Ակադեմիային խորհրդոյ փորձերու երթ [illegible] են, եւ Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ:

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 72 Բասդիլ, Բնական եւ [illegible] գործածութեան եղանակն մասին. — Պահանջել [illegible]

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնէուլ, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլիս՝ Պոն Մարշէ. Դեղագործական Միթհրանոցն, Ն. եւ Ժ. Քանզուզ եղբարք, Թիթոս, Նեառելս, Թէօտորիտէս, Վ. Էնսամ Քասապեան, Տ. Մ. Մէղիքէ, Ա. Գասդորիտէս, Նեարելքոս, եւ ընկ.—Իզմիր՝ Մ. Քանզուզ:—Ալէքսանտրէտ (Սուրիա). Ա. Պալեան: 1382

ՍՏԻՆՖԷԼՏԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐ
(ԲԻՐԱՅ)
ՏԱԿԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԲԻՆԻՆԿՀԱՒԶ ԵՂԲԱՐՑ
ԱՄԵՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ
Ընդհանուր կեդրոնատեղի Մ. ՄՈՐԻՋԻՕ ՖՐԱՆԿԼ
Վոյվոտա, Վիզավիս խան, Ղալաթիա, եկմէկ խանի քով

ՍՏԻՆՖԷԼՏի գործարանն, որ կը գտնուի ԿՐԱՉ քաղաքին մէջ (Խզրիա), առաջնակարգ հաստատութիւն մ'է՝ 1852ին հիմնեալ, եւ Աւստրեհունգարիոյ միւս գարեջրի գործարանաց առաջնին մէջ առաջին տեղը կը բռնէ:

Ստինֆէլտի գործարանն 1887ին արտադրած է 45,000 հեկտոլիտր: 1715

Հ. ԼԱՆԺ
24, Բէյրէտ փողոց) Ղալաթիա
32, Մահմուտիյէ փողոց)

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, զուլածոյ եւ թափածու երկաթէ)

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋՄԻՆԵՆԵՐ
ԲԵԴՐՈԼՈՎ, ՏԱՔՑՈՂ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ
Ուռզութեան գործիներ, Աւազանի շատրուաններ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ
ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
Տատամնոցք-Կշռորդք-Ցորենի կշռորդ

ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

Հայելաւոր պահարան
Սառցարան
Փրէմիէռ
Օ տը սէլցի գործիք
Վէռնիք եւ Ներկ

ԾՈՐԱՆՆԵՐ ԿԱՐՏ—ՌՕՊԵՐ

ԵՐԿԱԹԵՂԷՆՔ ՇԻՆՈՒԱԾՆԵՐՈՒ

Մառանի Նիւթեր
Գինւոյ մամուլներ
Լոգարան
Տուշ

ՋՐԱՆՑՔ ՀՐՇԷՋ ԴԻՒՐԱՏԱՐ ԳՈՐԾԻՔ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ 676

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ
Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայ յարկը

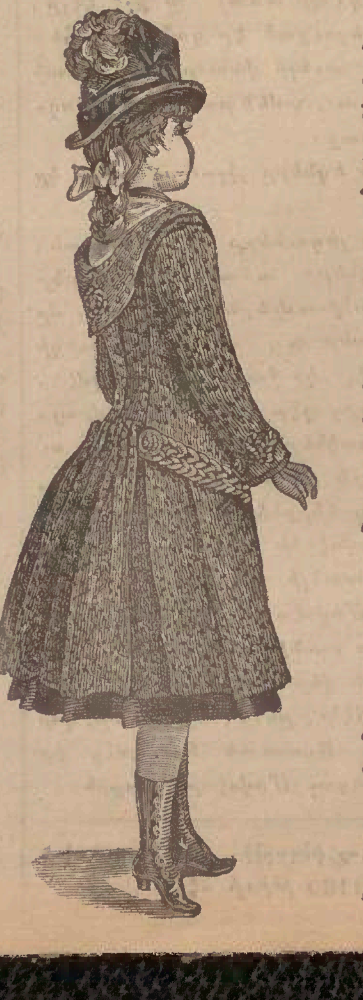

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրջազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ եւ այլ այս տեսակ ապրանքներ:

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր եւ թէ մեծ քանակութեամբ:

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի եւ Պէրլինի յատուկ գործարանաց մէջ: Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն եւ եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին:

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով եւ կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի:

Զը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին եւ ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը: 1180

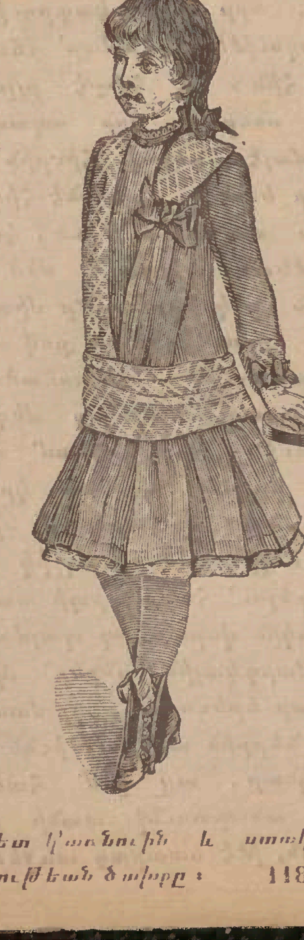

ՍԿՈԹԻ ՕՇԱՐԱԿ
(EMULSION SCOTT)
ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՁՈՒԹ ԻՒՂ
Ի փօսֆաթի տը շօվ եւ սօտայով
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈԹԻ եւ ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կաթին չափ ախորժահամ է.

Մօրիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբօֆօսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

կը բուժէ Թոքախտը
կը բուժէ անարիւնութիւնը
կը բուժէ խոյլերը
կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
կը բուժէ մանկանց ճղզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, եւ ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց եւ դեղագործաց քով: Գործակալք են Համմէր եւ Հիրձէլ, Պոլիս: 1691

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ
ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն եւն ապրանքներ, որք յանձնուած են ամենազգի թղթատարական փոխադրութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց:

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ, որք ի միասին ունին 30,500,000 Ֆրանք:

Կ'ապահովագրուին շոգենաւով, երկաթուղւով առագաստանաւով փոխադրուած ապրանքներ:

Գիները շատ չափաւոր են եւ պայմանները շատ ազատ:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԸՊԷ ԵՒ ՎԻԳԴՈՐ ՈՐԴԻ
Ընդհանուր Գործակալութիւն է Կ. Պոլսոյ այս երկու Ընկերութեանց

1132

PILULES DE CATRAMINA BERTELLI
A. Bertelli e C.

ԳԱԴՐԱՄԻՆԱՅԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Այս դեղ կը ներկայէ այս վերջին տարիներս բժշկութեան մէջ եղած մեծագոյն գիւտը:

Տօքթոր Ա. ՊԷՐԹԷԼԼԻ Նորվեկիոյ պարզ խայծղանէն հանած է մասնաւոր բաղադրութիւն մը, զոր Գադրամինա կոչած է: Այս բաղադրութեամբ պատրաստուած դեղահատներն ապահովապէս կը բժշկեն քիչ ժամանակուան մէջ շնչափողի բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս

ՀԱԶ, ԽՌՉԱԿԱՏԱՊ, ՊՐՈՆՇԻԴ, ԹՈՔԲԱՅԱՒ, ՀԱՐԲՈՒԽ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԻՒՆ եւ [illegible] ԹՈՔԱԽՏ:

Շատ դիւրաւ կը գործածուին եւ ախորժ համ մ'ունին: Տղաքներն անգամ դիւրաւ կը գործածեն զայն եւ անոնց վրայ արտասովոր կերպով կը ներգործեն: Մասնագիտութիւնք կը դիւրացնեն: Բոլոր բժիշկք ջերմապէս կը յանձնարարեն զայն եւ Կոլէժ տը Ֆրանսի, Օբիթալ տը Միլան, Օսբէտալէ Մաճորէ, [illegible] տը Միլան (Նափոլի) գործածուած են նոյն վրայ: ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ բժիշկ ՍԱԼԻՈՆԷ անհրաժեշտ դարման կը հռչակէ այս դեղահատներն եւ Բավիայի համալսարանէն Բ.ՈԹ. ԼՈՆԿԻ կ'ըսէ թէ անխառնելի ազդուութիւն մ'ունին:

Նաեւ ապահովապէս կը բուժեն միզանցքի եւ աղեաց բորբոքումները:

Բոլոր աշխարհի մէջ արտօնեալ են:

Ի Կ. Պոլիս ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ժ. Ճովէֆ Պօլլինի, Նորխանճըլար փողոց, 69, Ղալաթիա. կը գտնուի նաեւ հետեւեալ դեղավաճառաց քով, Ժ. Ալէքեան, Պ. Անաստասիատէս, Բ. Աբէլի (Վէֆիգա), Քանզուզ եղբարք, Ս. Գասդորիատէս, Ֆ. Գոնսոլի, Քայլի, Ֆրենչբէքեան եղբարք, Ա. Լէֆարի, Մարանդի եւ Սէրկիատիս (Մատէլլա), Ս. Սոֆրոնիատիս, Ֆ. Սոլիանի, Լ. Վարթալիդի, Ժ. Ծաննի, Էտմ. Փօրուանա, Ժօրժ Ֆլէրի, Հէնրի Օգդոնի:

Պահանջել գործարանին վերոյգրեալ նշանը եւ ստորագրութիւնը:

Տուփին գինն է $12\frac{1}{2}$ ղրուշ: 1244

«Գադրամինա Պէրդէլլի»ի դեղահատները շատ լաւ արդիւնքներ տուած են ինծ շնչափողի հիւանդութեանց, ինչպէս եւ Թոքային հարբուխներու դարմանման մէջ. շատ ազդեցիկ լինելէ զատ, սոյն դեղահատներ ախորժ եւ անուշաբոյր համ մ'ունին:»

ՏՐ. ՆՈՃԱՆ ՄԱԼԼԻ
Բժշկապետ Աւստրեւմաճառ հիւանդանոցին

«. . . ժամանակէ մը ի վեր կը գործածեմ այս Գադրամինա Պէրդէլլի» դեղահատներն, եւ անոնց մեծ ազդեցութիւնը հաստատած եմ թոքային հարբուխներու մէջ: Միզանցքին բորբոքմանց եւ պարբերական սերմնաթափութեանց մէջ, շատ լաւ արդիւնքներ տուած են ինծ . . . »

ՏՐ. Ա. ՄՈՐԴՄԱՆ
Գարթալ փողոց, 3, Բերա

Կ. Պոլիս, 20 Յունվար 88

HUILE DE HOGG
ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. Նաեւ տկար եւ փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի:

Օգտուելու է սովորական իւղերէն եւ մանաւանդ անոնցմէ որ շահավետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ եւ իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն եւ ախորժ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուրիշ բան չեն ճառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն զզուեցնելու եւ հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր եւս կրնան ըլլալ:

Բնական եւ զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շշերով կը ծախուի: Պահանջել հօկի անունը եւ Բարիզի բժշկական Ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըսիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շիշին Թերթին վրայ կը գտնուի: Տէլլա Սուտայի եւ այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառացքով կը գտնուի:

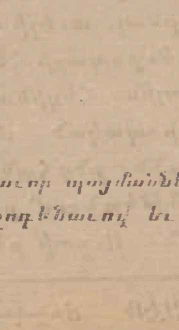

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մօրիւ ձկան բնական իւղի շիշերուն թերթերուն վրայ Գաղղիոյ կառավարութեան դրօշմային նշանը պիտի գտնուի. ուստի այս մասին ուշադրութիւն ընելու է:

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԻՒՂՈՑ ԱՆՀԱՄԸ ԵՒ ԱՆՀՈ

Թուրքիոյ համար ընդհանուր [illegible] երկրաց
Ժ. Պ. ՏԱԼԷՃԻՕ, Պոլիս
1257

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„ՏՕՅՉԸՐ ԼՕՅՏ"
ԻՊԷՌԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ ապրանք, դրամածրարք եւայլն, շոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած:

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ
ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
Թիւ 1 Հավուզլու խան, Պոլիս

791